

AB ÇERÇEVE PROGRAMLARI

8

ELKİTABI

KOLAYBİLGİ

AB ÇERÇEVE PROGRAMLARI
HAKKINDA GENEL BİLGİ
PROJE TEKLİFİ
PROJE YÖNETİMİ
ÇP PROJELERİNİN FAYDALARI
VE TAVSİYELER

İstanbul Sanayi Odası Kalite ve Teknoloji İhtisas Kurulu (İSO-KATEK)

Avrupa Birliği ereve Programları Elkitabı

Hazırlayan

Doç. Dr. Őems YONSEL

ISO Yayın No: 2011/21

© **Avrupa Birliği Çerçeve Programları Elkitabı, İstanbul Sanayi Odası**, İstanbul 2011

Tasarım ve Uygulama, **Mürettebat Reklamcılık**

Her hakkı saklıdır. **İstanbul Sanayi Odası** kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Güncelleştirilmiş üçüncü sürüm

AVRUPA BİRLİĞİ ÇERÇEVE PROGRAMLARI

8

İstanbul
Sanayi
Odası
Kalite ve
Teknoloji
İhtisas
Kurulu
(İSO-KATEK)

ELKİTABI

Önsöz

7

El Kitabını Kullanma Kılavuzu

9

1. AB Çerçeve Programları
Hakkında Genel Bilgi

10

1.1. Türkiye’de Çerçeve Programlarının
Tarihçesi: 4., 5. ve 6. ÇP

10

1.2. 7. Çerçeve Programı

14

1.3. Çerçeve Programlarının Aktörleri

16

1.4. Bilgiye Ulaşım

18

**Avrupa Birliği
Çerçeve Programları
Elkitabı**

2. Proje Teklifi 20

- 2.1. Proje Paradigması 20
- 2.2. Proje Teklifi Hazırlıkları 21**
 - 2.2.1. Karar Verme Süreci 21
 - 2.2.2. ÇP Çağrı Metinlerini İncelemek ve Kavramak 21**
 - 2.2.3. Proje Hazırlıklarının Zamanlaması 23
 - 2.2.4. 7.ÇP'de Proje Tipleri 23**
 - 2.2.5. Başarılı Proje Teklifleri 25
 - 2.2.6. Konsorsiyumların Yapısı, Koordinatör ve Ortaklar 26**
 - 2.2.7. Koordinatör Olmak veya Olmamak 28
 - 2.2.8. Konsorsiyum ve Ortak Aramak 28**
- 2.3. Proje Teklifi Yazım Kuralları 29
 - 2.3.1. Proje Teklifi Yazım Kılavuzu 29**
 - 2.3.2. Proje Teklif Nasıl Değerlendirilir 31
 - 2.3.3. Kontrol ve Ön Değerlendirme 33**

3. Proje Yönetimi 33

- 3.1. Sözleşmeler 33
 - 3.1.1. Ön Sözleşme 34**
 - 3.1.2. Konsorsiyum Sözleşmesi 34
 - 3.1.3. Hibe Sözleşmesi 34**
- 3.2. Müzakere Süreci 34

**Avrupa Birliği
Çerçeve Programları
Elkitabı**

3.3. Kabul Edilen Giderler	35
3.3.1. Dolaysız Giderler	35
3.3.2. Dolaylı Giderler	37
3.4. Destek Oranları	38
3.5. Fikri Mülkiyet Hakları	43
3.6. Kullanma Hakları	44
3.7. Finansman	44
3.7.1. Periyodik Ön-finansman (avans) Sistemi	45
3.7.2. Raporlar	45
3.8. Kontroller	46
3.8.1. Hibe Sözleşmesinden Önceki Kontroller	46
3.8.2. Proje Süresinde ve Sonrasındaki Kontroller	47
3.9. Garanti Fonu	48
3.10. Proje Yöneticisi	48
4. ÇP Projelerinin Faydaları ve Tavsiyeler	48

Istanbul Sanayi Odası Kalite ve İhtisas Kurulu (ISO-KATEK), başta İstanbul Sanayi Odası üyeleri olmak üzere Türk sanayiinin, kalite ve teknoloji konularında ihtiyaç duydukları bilgiye, çabuk, etkin ve verimli bir şekilde ulaşabilmelerine katkıda bulunmak amacıyla 1999 yılında kurulmuştur ve o tarihten bu yana çalışmalarını aralıksız olarak devam ettirmektedir.

“Türk sanayiinin yüksek ve sürdürülebilir bir rekabet gücü kazanması” misyonu doğrultusunda, sanayi, üniversite ve kamu temsilcilerinin gönüllü katılımıyla oluşan ISO-KATEK bünyesinde, geçtiğimiz dönemde, KOBİ'lere yönelik kolay anlaşılır ve uygulanabilir bazı temel kavram ve teknikleri içeren rehber kitapçıklardan oluşan “Kolay Bilgi Seti” hazırlanmıştır.

İlk baskısı 2004 yılında gerçekleştirilen “Kolay Bilgi Seti”ne her yıl yeni kitapçıklar ilave edilmektedir. Hâlihazırda Set içerisinde, KOBİ Yönetim Yaklaşımı (1), Endüstriyel Tasarım (2), Ürün Geliştirme (3), Yeni İş Geliştirme (4), Fikrî Haklar (5), Sanayiye Sağlanan Devlet Destekleri (6), Sanayide Özdeğerlendirme (7), AB Çerçeve Programlar El Kitabı (8), Proje Yönetimi (9), Yenilikçilik ve Ar-Ge Destekleri (10), Sanayide Sürekli Gelişme için Kaizen (11), Markalaşma (12), Toplam Verimli Yönetim (13), Altı Sigma (14) ve Yeni Ürün ve Tesis Yatırımlarında Fizibilite (15) kitapları kitapçıkları yer almaktadır.

KOLAY Bilgi Seti'ne, KOBİ'lerimizin ilgi duyacağı ve başvuru kaynağı olarak istifade edeceği yeni kılavuzlar eklenmesine yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Bu çalışmalar sonucu “Sanayide İnovasyon Yönetimi” (16), “5S Kılavuzu” (17), “Stratejik Yönetim Kılavuzu” (18) ve “İnsan Kaynakları Yönetimi” (19) adlı kitapçıklar seriye eklenmiştir.

İstanbul Sanayi Odası olarak, sanayimizin rekabet gücünün artırılmasına yönelik çalışmaları için KOLAY Bilgi Seti'nde yer alan kılavuzların hazırlığında emeği geçen ISO-KATEK üyelerine teşekkür ediyoruz.

Kolay Bilgi Seti içerisinde yer alan kitapçıklarımızın üyelerimize ve tüm sanayi kuruluşlarımıza yararlı olmasını diliyoruz.

Saygılarımızla,

C.TANIL KÜÇÜK

İstanbul Sanayi Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

Avrupa Birliği ereve Programları (AB P), ağırlıklı olarak araştırma ve teknoloji geliştirme projelerine fon sağlamaktadır. Programlardan yararlanabilmek için öncelikle araştırma yapılması ve bilgi toplanması gerekmektedir. Elektronik ortamda depolanmış binlerce sayfa bilgiye ulaşmak ve bu bilgiyi kavramak AB P ile yeni tanışanlar için oldukça karmaşık ve anlaşılması güç görünebilir. Bu nedenle hazırlanan AB P Elkitabı, okuyucusuna bu eşiği kolaylıkla atlatmayı hedeflemektedir. İlk basımı 2005 yılında yapılmış olan AB ereve Programları Elkitabı, 6. ereve Programı'nın son yılında okuyucularına bir

kılavuz olmuştur. İkinci güncellenmiş basım ise 7. ereve Programının başladığı 2007 yılında gerçekleşmiş ve 2013 yılına kadar sürecek programdan yararlanmak isteyenler için yeniden düzenlenmiştir. Elkitabı metni içerisinde birçok internet adresi verilmiş, ilgili okuyucunun ulaşabileceği kaynaklar gösterilmiştir. ereve Programları sürekli değişim içinde olan, yenilenen ve yaşayan dinamik yapılardır. Bu nedenle bir proje teklifi hazırlanırken, kitapta verilmiş olan internet adreslerinden en yeni ve geçerli dosyalara ulaşılması gerekmektedir.

El Kitabını Kullanma Kılavuzu

1. AB Çerçeve Programları Hakkında Genel Bilgi

1. AB ÇERÇEVE PROGRAMLARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

1984 yılından beri uygulanan Avrupa Birliği (AB) Çerçeve Programları (ÇP), ilk yıllarda çeşitli Ar-Ge fonlarının bir havuzda toplanması ile başlamış ve sadece Araştırma-Geliştirme hedefine odaklanmıştı. Ancak 2002 yılında başlayan ve 2006 yılında biten 6. Çerçeve Programı, Lizbon 2000 Stratejisi temel alınarak AB'nin bilim ve teknoloji politikalarını yönlendiren bir araç olmuştur.

Lizbon 2000 Stratejisi, Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area - ERA) yaklaşımı, ABD ve Japonya ile rekabette olan AB'yi, dünyanın rekabet gücü en yüksek bilgi temelli ekonomisine dönüştürmeyi hedeflemektedir. 2007'de yedincisi başlayan, 7. Çerçeve Programı, 2013 yılına kadar Avrupa Birliği için önemli bir politika aracı olmaya devam edecek, bilgiye dayalı bir Avrupa ekonomisi ve Avrupa yaşamı oluşturma hedefini destekleyecektir. Bu amaçla, başta AB üyesi ülkeler olmak üzere, Programa katılan tüm ülkelerde yaratıcı düşünceleri ve yenilikçi

potansiyeli harekete geçirerek, uygulanabilir sonuçlara ulaşılması planlanmıştır.

1.1. Türkiye'de Çerçeve Programlarının Tarihçesi: 4. 5. ve 6. ÇP

Türkiye'nin AB ÇP tecrübesi 2002 yılından gerilere uzanmaktadır. Önceki programlara resmen dahil olunmasa da ÇP'lerin üçüncü ülkelere açık ortak araştırma alanları ve hemen her tür tematik alanda, girişimci Türk bilim insanları ve şirketleri yer almışlardır. Mütevazı de olsa ÇP konusunda Türkiye'de bir bilgi ve tecrübe birikimi oluşmuştur. Bugünkü seviyeyi değerlendirmek için Türkiye'de ÇP'nin geçmişinin irdelemesi gerekir.

Tablo 1 ve 2'de Çerçeve Programlarının resmi sitesi CORDIS'ten alınan verilere göre Türkiye'nin 4. ve 5. Çerçeve Programlarına katılımı ile ilgili bilgi verilmiştir. 4.ÇP'deki 52 projenin 50'si AB'nin üçüncü ülkelere açık olan programında (INCO) yer almaktadır. 5.ÇP'de ise bu oran yarıdan aza düşmüş, 71 projenin ancak 29'u INCO programına dahil olmuştur. Bu olgu ÇP imkanlarının Türkiye'de tanınmaya başlamış olması olarak yorumlanabilir.

Program Adı	Projelerin Toplam Adedi	En Az Bir Türk Katılımcısı Olan Projeler	Bir Türk Kurumu Tarafından Koordine Edilen Projeler
ENV 2C	800	1	-
NNE-JOULE C	583	1	-
INCO	2174	50	2
Tüm programlar	15304	52	2

Tablo1: 4. Çerçeve Programına Türkiye'nin Katılımı
(http://cordis.europa.eu/national_service/en/candidate_countries.htm), 20/08/2003

Program adı	Projelerin Toplam Adedi	En Az Bir Türk Katılımcısı Olan Projeler	Bir Türk Kurumu Tarafından Koordine Edilen Projeler
LIFE	2525	4	-
IST	2382	15	-
GROWTH	2015	4	-
EESD	1772	16	-
INCO II	1034	29	1
IMPROVING	4876	3	-
Tüm programlar	15636	71	1

Tablo 2: 5. Çerçeve Programına Türkiye'nin Katılımı (<http://cordis.europa.eu/turkey/eu.htm>), 20/08/2003

5.ÇP, 1998–2002 yılları arasında yürütülmüş, 14.5 milyar € bütçesi olan bir programdır. 5.ÇP'ye Türkiye'nin katılımını inceleyen bir rapor kapsamında (Ş. Yonsel, Türkiye'de 5.ÇP, Temmuz 2002) Türkiye'nin katıldığı 71 projeden 42 proje incelenmiştir. Söz konusu 42 projeye AB ülkelerinden toplam 447, Türkiye'den 45 ekip katılmıştır.

Katılımcıların kurumsal dağılımı incelendiğinde, AB: %73 bilimsel, %27 ticari

Türkiye: %83 bilimsel, %17 ticari

olduğu görülmektedir.

Bu verilere göre Türkiye'den 5.ÇP'ye katılım, AB ülkelerine göre daha fazla bilimsel ortak (üniversite, araştırma merkezi) ile gerçekleşmiştir.

6.ÇP ve Türkiye

Türkiye'nin resmen katıldığı ilk Çerçeve Programı 6.ÇP'dir. 6.ÇP'ye katılmaya yönelik tavsiye kararı 15.04.2002 tarihli, 8. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) toplantısında alınmıştır. Haziran 2002'de TBMM 6.ÇP'ye katılma kararını onaylamış ve 29 Ekim 2002'de imzalanan mutabakat anlaşması ile katılım resmîyet kazanmıştır. 6.ÇP, 17 Aralık 2002 tarihinde Brüksel'de yapılan açılış konferansı ile devreye girmiştir.

6.ÇP'yi öncekilerden ayıran özelliklerden biri, "bütünleştirilmiş projeler" (integrated project, IP) ve "mükemmeliyet ağları" (network of excellence, NoE) isimli iki yeni proje aracının ortaya konmasıdır. Çok sayıda katılımcının oluşturduğu büyük konsorsiyumlar öngören bu proje tiplerinin kullanılmasındaki hedeflerden biri AB içinde bütünleşmeyi sağlamak ve mükerrer Ar-Ge çalışmalarını

önlemek için belirli bir işbölümüne razı olan araştırma kurumlarını desteklemektir. Bu yeni araçların getireceği tepkiyi ölçmek için AB, Haziran 2002’de sona eren bir niyet mektubu çağrısı yapmıştır. Niyet mektubu (expression of interest, Eoi) olarak verilen proje teklifleri ışığında 1.çağrınının proje başlıkları şekillendirilmiş ve 17 Aralık 2002 tarihinde yayınlanmıştır. Türkiye’den de 6.ÇP’nin ilk adımı sayılabilecek bu niyet mektubu çağrısına, 64 mükemmeliyet ağı, 242 bütünleştirilmiş proje olmak üzere 306 proje teklifi verilmiştir. (http://cordis.europa.eu/fp6/eoi_en.html)

ÇP ile ilgili istatistik veriler ancak CORDIS sitesinde (<http://cordis.europa.eu>) ilan edildikten sonra resmîyet kazanmaktadır.

Bu işlem de yaklaşık 1 yıl gecikmeli olarak gerçekleşmektedir. 6.ÇP’nin 17 Aralık 2002 tarihinde açılan birinci çağrı dönemi 2003 ilkbaharında sona ermiş ve ilk sonuçlar 2004 başlarında ilan edilmiştir. Bu veriler, Türkiye’nin bu ilk aşamadaki performansı ile ilgili bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmaktadır.

9 Ocak 2004 tarihi itibarı ile proje teklifi veren toplam 97.622 kurumdan 18.330 adedi başarılı olmuş, yani 9.101 proje teklifinden 1.737’si kabul edilmiştir. Başarı oranı %18,8’dir. Aynı dönemde Türkiye’den toplam 882 kurum başvuruda bulunmuş ve 94 kurum başarı sağlamıştır. Bu 94 kurum 72 projeye dahildir. Başarı oranı %10,7’dir. Türkiye’den başvuru yapan kurumların dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

	Toplam	KOBİ	Yük. Öğretim	Sanayi	Arş. Merkezi	Diğer
Sunulan projelerde katılımcılar	882	165	454	174	184	70
Katılımcı oranı	%100	%18,7	%51,7	%19,8	%20,9	%7,9
Kabul edilen projelerde katılımcılar	94	21	44	21	21	8
Başarı oranı	%10,7	%12,7	%9,7	%12,1	%11,4	%11,4

Tablo 3: 17.12.2002 – 9.1.2004 arasında Türkiye’nin 6.ÇP performansı (www.fp6.org.tr)

Tablo 3 incelendiğinde, 17.12.2002–9.1.2004 tarihleri arasında AB kurumlarının başarı oranının (başvuru / kabul oranı) %18,8 ile Türkiye’nin başarı oranından (%10,7) daha yüksek olduğu görülmektedir. Başvurular bir ülke veya kurumun projeleri değil, konsorsiyumların projeleridir. Konsorsiyumlar da uluslararası nitelikte olduğu için projelerin ülke aidiyeti söz konusu değildir. Ülke başarı oranımızın daha

düşük olmasının sebebi, kurumlarımızın en iyi konsorsiyumlara dahil olmamaları olarak tespit edilebilir. Gerçekten de elkitabının ileri aşamalarında yer alan yazım kuralları bölümünde görüleceği gibi, ÇP’de başarılı olmanın birinci adımı en iyi konsorsiyuma dahil olmaktır. Rekabetçi ortamda aynı konu için teklif verenler arasında en iyi konsorsiyum desteklenerek ödüllendirilmektedir.

İlk sonuçların işaret ettiği bir diğer husus da, KOBİ'lerin ve sanayi kurumlarının başarı oranının AB ortalamasından daha yüksek olmasıdır. Başarı sağlamış 94 kurum arasında 42 sanayi firmasının yer alması bu başarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Ağustos 2003 tarihinde yapılan bir anket çalışmasında (Ş.Yonsel, Türkiye'de 6.ÇP) kurumların projelerdeki başarı nedenleri araştırılmıştır. Ankete 189 projeyi temsilen 29 kişi cevap vermiştir. 4. ve 5. ÇP'de proje tecrübesi edinmiş, tecrübeli araştırmacıların sunduğu tekliflerin neredeyse istisnasız kabul edildiği saptanmıştır. Proje tecrübesi olmayan araştırmacı veya kurumlar ise ancak çok sayıda konsorsiyuma ortak oldukları durumda başarıyı garantileyebilmektedirler. Tecrübesiz bir kurumun ilk başvurusunun başarı şansı oldukça düşüktür. Kısacası, en zor proje ilk projedir. İlk projeye dahil olmak için de yılmadan konsorsiyumlara ortak olmaya çalışmak ve tekrar tekrar denemek gerekmektedir.

10.08.2005 tarihinde TÜBİTAK tarafından yayınlanan bir çalışmada 17.12.2002 –10.08.2005 tarihleri arasındaki dönem değerlendirilmiştir. 6. ÇP'ye Türkiye'den 10 Ağustos 2005 itibarı ile 1.360 proje başvurusu yapılmış ve bu projelerden 242 tanesi fonlanmıştır. Bu projelere 323 kurum, ortak

olarak katılmıştır Ocak 2004 tarihinde proje kabul oranımız %11 iken, Temmuz 2005'te bu oran %18 olmuştur

Bu oran AB'nin Nisan 2004'deki başarı ortalamasıyla aynı düzeydedir. Ulusal Koordinasyon Ofisi'nin verilerine göre kuruluşlarımızın dahil oldukları konsorsiyumların son bir yıl içerisindeki desteklenme oranı ise %20'lerin üzerinde gerçekleşmiştir. Bu gelişme Türkiye'deki araştırmacı ve kurumların 6.ÇP'ye uyum sağladıklarının ve performanslarını her yıl daha da arttırdıklarını göstermektedir.

14.01.2007 tarihi itibarı ile (www.fp7.org.tr) Türkiye'de 6. ÇP kapsamında yaklaşık 450 kurum ve bu kurumlara dahil olan 2.000 araştırmacı 60 Milyon € ile desteklenmiştir. Türk katılımcıların dahil olduğu toplam proje tutarı 2 Milyar €'ya ulaşmaktadır. Katılımcıların sayısal ve oransal dağılımları Tablo 4'te verilmiştir. Türk KOBİ'leri %17 katılımcı oranı ile AB'nin hedefi olan %15'i yakalamışlardır. Kamusal, akademik ve araştırma kurumları %69, ticari KOBİ ve sanayi kesimi ise %23 katılımcı oranlarına sahiptirler. Bu oranlar da AB ortalamalarına denktir. 6.ÇP döneminde Türkiye'den yaklaşık 3.000 kurum proje teklifi sunmuş ve yapılan başvurular ortalamada % 15 başarı oranına ulaşmışlardır. Bu oran da tüm tematik alanlar için genel AB ortalamasına denktir.

	Toplam	KOBİ	Yük. Öğretim	Sanayi	Arş. Merkezi	Diğer
Kabul Edilen Projelerde Katılımcılar	450	77	243	27	68	35
Kabul Edilen Projelerde Katılımcı Oranı	%100	%17	%54	%6	%15	%8

Tablo 4: 17.12.2002-31.12.2006 arasında Türkiye'nin 6.ÇP performansı (www.fp7.org.tr)

1.2. 7. Çerçeve Programı

2007 – 2013 yılları arasında uygulanacak 7. Çerçeve Programının stratejik hedefleri

- Dünyada, en üstün kaliteli araştırmaları desteklemek
- Lizbon stratejisi hedeflerine ulaşmak için, AB’de bilgi tabanlı bir ekonomi ve toplum geliştirmek
- Mevcut bilginin ön safında yer alan AB araştırmalarının canlılığını, yaratıcılığını ve mükemmeliyetini arttırmak
- AB’de bilim ve toplum arasındaki ilişkiyi derinleştirmek ve araştırmayı insanların refahı için yönlendirmek
- AB’de araştırma ve yenilik kapsamalarını güçlendirmek
- Sürdürülebilir büyüme, çevre koruma ve iklim değişikliği sorunlarında çözümlere destek olmak olarak sayılmaktadır.

Fon bütçesi ÇP’lere katılan ülkelerin GSMH’lerinin belirli bir yüzdesi ile oluşturulmaktadır. 53.2 Milyar € bütçesi ile AB’nin en büyük Topluluk

Programı olan AB 7. Çerçeve Programı’na Türkiye’nin Asosye Ülke statüsünde katılımını resmileştiren Mutabakat Zaptı, 1 Haziran 2007’de Türkiye Araştırma ve İş Dünyası Kuruluşları (TURBO) ofisinde imzalanmıştır.

7.Çerçeve Programı’nda birçok yenilik vardır (<http://cordis.europa.eu>). Örneğin 6.ÇP’de eleştirilen hususlara cevap olarak birçok süreç basitleştirilmiş, KOBİ’lerin katılımını teşvik edecek tedbirler alınmıştır. 7.Çerçeve Programında da AB, bilgi tabanlı bir toplum olma yolunda ERA’yı yapılandırmaya ve güçlendirmeye devam etmektedir.

7.ÇP beş ana başlık altında yapılandırılmıştır.

- İşbirliği,
- Fikirler,
- İnsanlar,
- Kapasiteler ve
- Ortak Araştırma Merkezleri

Söz konusu programların tanımı ve bütçe payları ile ilgili detaylı bilgi aşağıdaki linkte yer almaktadır. (http://cordis.europa.eu/fp7/budget_en.html)

İşbirliği Özel Programı (32,3 Milyar €)	Fikirler Özel Programı (7,4 Milyar €)	AB 7.Çerçeve Programı (50,5 Milyar €)
Kişiyi Destekleme Programı (7,4 Milyar €)	Kapasiteler Özel Programı (4,2 Milyar €)	
JRC (1,7 Milyar €)		
Euratom	JRC (nuclear)	

İşbirliği (COOPERATION) 32.413 M €

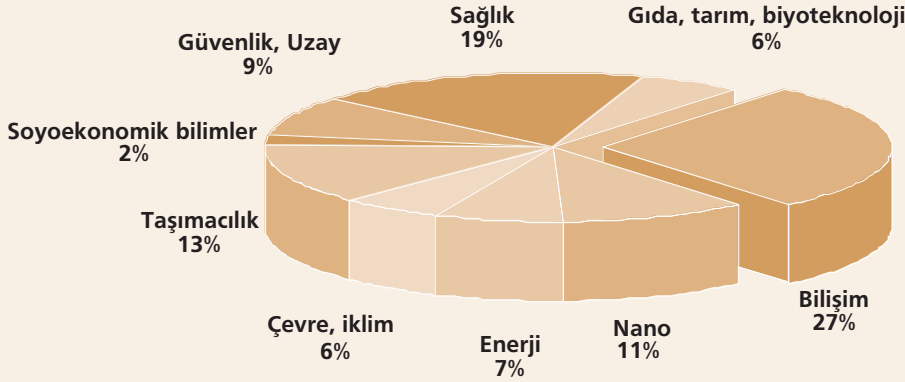
İşbirliği programı en fazla bütçeye sahip olup, 10 tematik alana bölünmüş Ar-Ge projelerini kapsamaktadır. Bunlar:

- Sağlık (Health) 6.100 M €
- Gıda, tarım ve biyoteknoloji (Food, Agriculture and Biotechnology) 1.935 M €
- Bilgi ve iletişim teknolojileri (Information and Communication Technologies, ICT) 9.050 M €
- Nanobilim, nanoteknoloji, malzeme ve yeni üretim teknolojileri (Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production

Technologies) 3.475 M €

- Enerji (Energy) 2.350 M €
- Çevre ve iklim değişikliği (Environment including Climate Change) 1.890 M €
- Taşımacılık (havacılık dahil) (Transport including Aeronautics) 4.160 M €
- Sosyo ekonomik ve beşeri bilimler (Socio-economic Sciences and the Humanities) 623 M €
- Uzay (Space) 1.430 M € ve Güvenlik (Security) 1.400 M €.

Aşağıdaki grafikte İşbirliği Programının bütçe oranları verilmiştir. Görüldüğü gibi en büyük bütçeler bilgi ve iletişim teknolojileri ile yaşam bilimlerindedir (Sağlık + Gıda, Tarım, Biyoteknoloji).

İşbirliği Programının Bütçe Oranları

Fikirler (IDEAS) 7.510 M €

Bu program AB araştırmacılarının yaratıcılık ve mükemmeliyetini arttırmayı hedeflemektedir. Avrupa Araştırma Konseyinin yönettiği bu fon, seçilmiş konulara bağlı kalmadan temel araştırma alanındaki projeleri desteklemektedir.

İnsanlar (PEOPLE) 4.750 M €

AB içindeki insan kaynaklarını güçlendirmek, bilim insanlarının AB'de kalmasını teşvik etmek ve AB'yi bilim insanları için çekici kılmak bu programın hedeflerindedir. Marie Curie programı ile meslek içi öğrenim ve kariyer geliştirme teşvik edilmektedir.

Kapasiteler (CAPACITIES) 4.097 M €

7.ÇP'nin bu alanında, AB içindeki araştırma ve yenilik kapasitelerinin en elverişli kullanımı için desteklenecek programlar aşağıda sıralanmıştır.

- Araştırma altyapıları (RESEARCH INFRASTRUCTURES) 1.715 M €
- KOBİ yararına araştırma (RESEARCH FOR THE BENEFIT OF SMEs) 1.336 M €
- Bilgi bölgeleri (REGIONS OF KNOWLEDGE) 126 M €
- Araştırma potansiyeli (RESEARCH POTENTIAL) 340 M €
- Toplumda bilim (SCIENCE IN SOCIETY) 330 M €
- Araştırma politikalarının tutarlı gelişimi (COHERENT DEVELOPMENT OF RESEARCH POLITICS) 70 M €
- Uluslararası işbirliği etkinlikleri (ACTIVITIES OF INTERNATIONAL CO-OPERATION) 180 M €

Ortak Araştırma Merkezleri (JRC) 1.751 M €

Ortak Araştırma Merkezleri Programı, AB politikalarının ve müktesebatinin oluşturulması, geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesi için gereken konularda araştırma yapan ve halen mevcut yedi merkezde çalışan bilim insanlarını desteklemektedir.

Nükleer enerji (EURATOM) 2.751 M €

Türkiye'nin de dahil olduğu EURATOM Programında Nükleer Enerji alanında araştırma ve eğitim faaliyetleri desteklenmektedir.

Bütçe dağılımı hangi konulara öncelik verildiğini açıkça ortaya koymaktadır. 7.ÇP'nin ana hedefi İşbirliği Programı kapsamındaki Ar-Ge projeleridir. Bunun yanında 6.ÇP'nin devamı olarak bilim ve teknoloji politikalarını gerçekleştirmek için

ERA'nın yapılandırılması ve güçlendirilmesi ve KOBİ'lerin teşviki, insan kaynaklarının güçlendirilmesi ve dolaşımın kolaylaştırılması gibi diğer politikalar için de bütçede pay bulunmaktadır. 7.ÇP'de bir diğer yenilik olan Fikirler (Ideas) Programı kapsamında ise ileriye dönük ve temel araştırma düzeyindeki projeler de desteklenmektedir.

7.ÇP mevcut hali ile nihayete ermiş değil, gelişmeye ve yönlendirilmeye açık bırakılmış bir programdır. Komisyon 04.04.2007 tarihinde ERA'nın 2020 vizyonunu hazırlamak amacı bir tartışma belgesi (green paper) yayınlamıştır. (http://ec.europa.eu/research/era/pdf/era_gp_final_en.pdf). Belgede hızla değişen ve küreselleşen dünyada Çin ve Hindistan gibi ülkeler de dikkate alınarak Lizbon 2000 stratejisini 2020 yıllarına taşımak, ERA'yı güçlendirmek, akademi, iş dünyası ve vatandaşların isteklerini karşılamak için neler yapılması gerektiği sıralanmaktadır. Belge, 1 Mayıs - 31 Ağustos 2007 tarihleri arasında tartışılmış, fikirler ve katkılar Komisyona iletilmiştir. Bu tartışmanın ışığında Komisyon 2 Aralık 2008 tarihinde ERA Vizyon 2020 belgesini kabuletmiştir

(http://ec.europa.eu/research/era/pdf/era_vision_2020_en.pdf).

1.3. Çerçeve Programlarının Aktörleri

Ülkelerin, Çerçeve Programlarından azami fayda sağlayabilmesi yalnızca projelere katılımları ile mümkün olamamaktadır. ÇP'lerden en etkin şekilde yararlanabilmek için bazı destekleyici unsur ve mekanizmalara da ihtiyaç vardır. "Bilgiyi kaynağından alıp doğru ve hızlı bir şekilde dağıtmak" olarak tanımlanabilecek bu mekanizma ve unsurlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Ulusal İrtibat Noktaları (UIN): Ulusal yönetim, bilgi toplama ve dağıtım, destek organizasyonları, TÜBITAK: www.fp7.org.tr,

2. Kurumsal irtibat noktaları:

UKO, TÜBITAK Ulusal Koordinasyon Ofisi, www.fp7.org.tr

Brüksel'de Türk Ar-Ge İrtibat Ofisi Tur&Bo, www.turboppp.org

Üniversitelerin AB ve ÇP Ofisleri, örneğin:

İTÜ : www.abmerkezi-arastirma.itu.edu.tr

YTÜ : www.apk.yildiz.edu.tr

ODTÜ : www.pdo.metu.edu.tr

EBİLTEM: <http://ebiltem.ege.edu.tr>

STK'lar, Odalar, Birlikler, Dernekler (örnekler: ISO: www.iso.org.tr) Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul (www.aia-istanbul.org)

3. Danışmanlar

4. Hakemler (evaluators):

<https://cordis.europa.eu/emmp7>

5. Projelere katılan ticari, akademik kurumlar:

http://cordis.europa.eu/fp7/partners_en.html

6. Avrupa Teknoloji Platformları, ATP (European Technology Platforms, ETP):

http://cordis.europa.eu/technology-platforms/individual_en.html

Ulusal İrtibat Noktaları (UIN), ÇP'lere katılan her ülkenin bilgi toplayan ve dağıtan resmi kurumlarıdır. Türkiye'de bu görevi TÜBITAK sürdürmektedir. TÜBITAK bünyesinde her tematik alan ve diğer etkinlikler için birer UIN temsilcisi bulunmaktadır. ÇP ile ilgilenenlerin ilk adresi UIN olmalıdır: www.fp7.org.tr

TÜBITAK bünyesinde kurulan Ulusal Koordinasyon Ofisi (UKO), AB Çerçeve Programları aracılığı ile Türkiye Araştırma Alanı'nın Avrupa Araştırma Alanı'na entegrasyonunu ve gelişimini sağlamayı hedeflemekte ve Türk kurumlarının ÇP'lere katılımını arttırmak için bir dizi tanıtım ve destek etkinliği düzenlemektedir. www.fp7.org.tr

TÜBITAK, TOBB, KOSGEB ve TESK işbirliği ile kurulan Brüksel irtibat ofisi TuR&Bo, 2004 yılından bu yana Türkiye'nin, ÇP'lerdeki başarısını arttırma hedefi ile çalışmaktadır. www.turboppp.org

ÇP'lere katılımı arttırmak ve destek sağlamak için TÜBITAK, UKO ile diğer kurumlar arasındaki irtibatı güçlendirmek için Kurumsal İrtibat Noktaları (KIN) oluşturulmuştur. Halen yaklaşık 500 KIN vardır. KIN'ler ağırlıklı olarak üniversitelerde kurulan birimlerdir. Üniversiteler ve araştırma merkezleri gibi akademik kurumların ÇP fonlarından daha fazla yararlandıkları gözlenmektedir. Bu nedenle bu kurumlarda kurulan destek organizasyonlarının önemi büyüktür. 2003 yılında yapılan bir anket çalışmasında, üniversitelerin ÇP-Ofisleri incelenmiştir (Ş.Yonsel, Ağustos 2003). Ankette, sorulan teknik sorulara yanıt verme süresi, yanıt doğruluğu, kendi üniversitesinin ÇP'ye başvurularından haberdar olması ve üniversitenin başarı oranı (sunulan ve kabul edilen proje sayısının oranı) değerlendirilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan biri, ÇP-Ofis Yöneticisinin bizzat ÇP projesi tecrübesine sahip olmasının, Ofisin daha verimli ve etkin çalışmasına çok olumlu etkisi olduğunun tespitidir. ÇP hakkında bilgi sahibi olmak ve başkalarına da yardımcı olabilmek için kişisel tecrübe önemli bir unsurdur.

Bilgi çoğaltıcı ve aktarıcı olarak STK'lar, Odalar, Birlikler, Dernekler, Profesyonel Danışmanlara da önemli görevler düşmektedir. Bilgi çoğaltıcı ve dağıtıcılarının eğitilmesi amacıyla Türkiye'de 2004 yılında başlayan TUSMES ve TR-ACCESS projeleri Avrupa Komisyonu tarafından desteklemiştir. Bu projeler tamamen Türk kurumlarının ortaklığıyla yapılmıştır.

Başarılı bir proje teklifi yazabilmek için, Proje teklifi yazım kuralları bölümünde açıkça görülebileceği gibi, hakemlerin değerlendirme kriter ve süreçlerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu ön bilgi başarılı proje yazımı için önemli bir başlangıç noktasıdır. Bu nedenle ÇP'ye Türkiye'den çağrılan hakemler, ulusal deneyim hazinemize önemli katkılarda bulunmaktadırlar. Proje tekliflerini Avrupa Komisyonu'na iletmeden önce, hakemlik deneyimi sahibi uzmanlara danışmak fayda sağlayacaktır.

Avrupa Teknoloji Platformları (ATP) 7.ÇP ile başlayan yeniliklerden biridir. ATP'ler sanayi öncülüğünde bir teknoloji alanıyla ilgili tüm tarafların (özel sektör, kamu, düzenleyiciler, araştırmacılar, tüketiciler, finansörler, STK'lar v.b.) dahil olduğu yapılardır. ATP'ler ÇP konu başlıklarının saptanmasında yani politika oluşturmada Komisyona destek vermektedirler. ATP'ler bağımsız oluşumlardır. Tüm paydaşların, ilgilendikleri ATP ile ilişkiye geçmesi ve aktivitelere katılması tavsiye edilmektedir. (<http://cordis.europa.eu/technology-platforms>) ve (www.fp7.org.tr)

1.4. Bilgiye Ulaşım

Çerçeve Programı araştırma temelli ve çok detaylı bir fondur. Sürekli güncelleştirilen ve değişen bu ihaleler, konular ve kurallar bütünü içinde yol bulmak ve fonlardan yararlanmak

için de araştırma yapmak gerekmektedir. Bu araştırma, elektronik ortamda depolanan bilgi üzerinden yapılmaktadır.

ÇP'lerin resmi internet sitesi CORDIS (Community Research & Development Information Service) Avrupa Birliği'nin Araştırma ve Geliştirme bilgilendirme servisidir. (<http://cordis.europa.eu>).

Bu siteye ilaveten AB'nin elektronik resmi yayın organı olan <http://europa.eu> sitesinde de ÇP ile ilgili bilgilere ulaşmak mümkündür (http://europa.eu/pol/rd/index_en.htm). AB'nin çeşitli konulardaki politikaları da bu sitede bulunabilir.

Türkiye'nin resmi 7. ÇP adresi TÜBİTAK'ın sitesinde de (www.fp7.org.tr) birçok önemli belgenin Türkçe tercüme yer almaktadır.

Kısa Bir CORDIS Turu

CORDIS çok kapsamlı ve derinliği olan bir sitedir. Siteden sürekli ve otomatik bilgi akışsağlamak için;

http://cordis.europa.eu/guidance/helpdesk/registration_en.html adresine gidilebilir. Burada ziyaretçiden siteye kayıt yaptırması istenir. Kayıt sürecinin sonunda seçilen kullanıcı adı ve parola verilerek "e-mail notification facility" sayfasına ulaşılır, bilgi almak istenen konular seçilebilir. Ayrıca anahtar kelimeler de verilerek istenilen arama profilleri oluşturulabilir. Bu şekilde tanımlanan bilgiler elektronik posta ile kullanıcıya iletilir.

Siteye kayıtlı olanların yararlanabileceği bir başka hizmet ise, proje ortağı arama servisidir: http://cordis.europa.eu/fp7/partners_en.html adresinden ulaşılacak bu sitede, kurumlar kendilerini CORDIS'te tanıtarak veri tabanına dahil olabilmektedirler.

Böylece projesi için ortak arayanlar, kayıtlı kurumlara ulaşabilmektedirler.

CORDIS sitesi ÇP fonlarından yararlanmak amacı dışında da kullanılabilir. Site, geniş ve derin bir teknoloji veri tabanıdır. Site içeriğinde yer alan ortak arama (partner search) motorundan, belli sektörlerdeki rakipleri incelemek, tedarikçi veya müşteri bulmak veya bir sektör için pazar araştırması yapmak da mümkündür.

<http://cordis.europa.eu> sayfalarından, AB tarafından desteklenmiş tüm projeler hakkında bilgi almak mümkündür. Sitenin veri tabanında binlerce proje kayıtlıdır. Yeni bir proje fikri doğduğunda, konunun daha önce araştırılıp araştırılmadığı bu veri tabanlarından sınanmalıdır. Desteklenecek projelerin bir yenilik getirmesi, kabul şartlarından biridir.

<http://cordis.europa.eu/marketplace/> araştırma sonuçlarının yayınlandığı ve yenilikçi iş fırsatları sunan ücretsiz bir servistir. Veritabanında AB tarafından fonlanmış 60000'den fazla projeden başka 10000'den fazla teknoloji ve kullanıma hazır sonuç depolanmıştır. Bu site de, proje fikirlerini sınamak veya ticari bir bağlantı yapmak için iyi bir araçtır.

Sitenin <http://cordis.europa.eu/search/> sayfasındaki arama motorunu kullanarak çeşitli konularda araştırma yapılabilir.

CORDIS, 7.ÇP için temel kaynaktır: http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html sayfası adım adım, 7.ÇP hakkında bilgi verir:

- what is FP7 (7.ÇP nedir? sık sorulan sorular, etkinlikler, bütçeler vs)
- understand FP7 (7.ÇP'yi anlamak, 5 ana başlık vs)

- find a call (çağrı bul, çağrı adı verilen araştırma ihalelerine ulaşım)

- electronic proposal submission system, EPSS (elektronik proje teklifi sunum sistemi)

- get support (destek ve yardım hizmetleri, UIN adresleri)

- find a partner (ortak arama ve kendini kurumunu tanıma hizmetleri)

- find a document (belge bulma, tüm belgelerin bulunduğu veritabanına ulaşım)

SME TechWeb (http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/research-sme_en.html) sayfası KOBİ'lere özgü fırsat ve projelerle ilgili birçok bilgi içermektedir.

Diğer ÇP Siteleri

Türkiye'de ÇP'yi yürüten resmi kurum TÜBİTAK'tır. 7. ÇP ile ilgili bilgi ve destek dokümanlarına ve bunların en önemlilerinin türkçe metinlerine www.fp7.org.tr adresinden ulaşılabilir.

Resmi sitelerin yanında ÇP fonları ile ulusal ve uluslararası konsorsiyumlar tarafından yürütülen birçok proje, destek, bilgilendirme ve ortak arama hizmetleri vermektedirler. Aşağıda bunlara örnek olabilecek bir kaç site listelenmiştir.

2004 yılında başlayan TR-ACCESS, projesi kapsamlı bir programla Türkiye'de tanıtım ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirmiştir.

ISTMENTOR+ Projesi, Bilgi Toplumu Teknolojileri (ICT) tematik alanı için Türkiye'de üç kurumu seçerek danışmanlık eğitimi vermiştir. Bu danışmanların (EBİLTEM: ebiltem@ebiltem.ege.edu.tr, BIYON: yonsel@ttmail.com, CYBERPARK: info@cyberpark.com.tr) görevi ÇP'lere, Türkiye'den katılımların sayısını arttırmak ve proje yazımını teşvik etmektir.

2. Proje Teklifi

Bilgi ve İletişim Teknolojileri için oluşturulmuş özel bir ortak arama sitesi vardır: www.ideal-ist.net.

Yaşambilimleri alanında, 28 ortaklı bir konsorsiyum olan "SMEs go LifeSciences", KOBİ'lere yönelik eğitim, bilgilendirme, ortak arama ve eşleştirme hizmetleri sunmuştur.

Gıda Kalitesi ve Güvenilirliği (FOOD) tematik alanında, "Trainnet Future" projesi eğitim vermek, veritabanları oluşturmak, ortak aramak ve ortakları eşleştirmek gibi hizmetleri sunmuştur (<http://trainnetfuture.tetalap.hu>).

"SMEs for Food" projesi de gıda sektöründeki KOBİ'lere destek vermiş, KOBİ'lerin projelere katılımını arttırmayı hedeflemiştir (www.smesforfood.org).

1995'de Avrupa Komisyonu tarafından kurulan Yenilik Aktarım Merkezleri ağı (innovation relay center, IRC), toplam 71 merkez içermektedir. Yenilikler konusunda bir arabulucu olan IRC ağı, KOBİ'ler arasındaki teknoloji ortaklıklarının ilerletilmesi ve geliştirilmesi için temel oluşturmuştur. 2007-2013 döneminde Avrupa Birliği AB 7. Çerçeve Programı ile paralel olarak Rekabet Edebilirlik ve Yenilikçilik Programını (CIP) oluşturmuştur. Program çerçevesinde 6. ÇP'de kurulmuş olan IRC ve yine Avrupa ve ülkemizde yaygın olarak yer alan Avrupa Bilgi Merkezi (ABM) fonksiyonları birleştirilerek Avrupa İşletmeler Ağı merkezleri kurulmuştur. Eski bir ABM olan İstanbul Sanayi Odası da Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul merkezlerinden biri olarak firmalara hizmet etmeyi sürdürmektedir. (www.aia-istanbul.org)

ÇP'nin mali kuralları hakkında bilgi ve destek sunan siteye www.finance-helpdesk.org adresinden ulaşılabilmektedir. Fikri mülkiyet hakları konusunda www.ipr-helpdesk.org sayfasına müracaat edilebilir.

2. PROJE TEKLİFİ

2.1. Proje Paradigması

Proje kelimesi Türkiye'deki araştırmacılar ve sanayiciler için belirli bir anlam ifade etmektedir. Bu anlam, bilimsel ve teknik projelerin desteklendiği değişik fonların istemlerine göre şekillenmiştir. Akademik dünyada üniversitelerin kendi kaynaklarından finanse ettiği ve TÜBİTAK, DPT, NATO v.b. gibi fonların yönettiği projeler vardır. Sanayi dünyasında ise TTGV, TEYDEB gibi fonlar öne çıkmaktadır. Bu fonların kabul prosedürlerinde teknolojik ve bilimsel yenilik ve Türkiye'nin yararına olma şartları irdelenmektedir. Bu projeler genellikle tek bir kurum tarafından sunulmakta idi ancak 9.3.2005 tarihli ve 25750 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 'TÜBİTAK Teşvik ve Destekleme Esaslarına İlişkin Yönetmelik' çok ortaklı projelerin öncelikle desteklenmesi ilkesini yasalaştırmıştır.

Çerçeve Programı projelerinin ise yukarıda sayılan yerel program ve kaynaklardan bazı belirgin farkları vardır. Alışılmış yöntemlerle tasarlanan proje teklifleri AB projelerinde başarılı olamamaktadır. Bu projelerin önemli farklarından bir tanesi projelerin bir konsorsiyum tarafından sunulması ve bu konsorsiyumun uluslararası nitelikte olmasıdır. Avrupa Komisyonu nezdinde proje herhangi bir ülke veya kuruma değil başvuran konsorsiyuma aittir. İkinci önemli fark ise hakem değerlendirmelerinde Ar-Ge projelerinin bilimsel ve teknolojik düzeyinin ancak toplam 5 puan ağırlığı olduğu ve eşliği geçebilmek için en az 10 puan gerektiğidir. Proje teklifi nasıl değerlendirilir bölümünde görülebileceği gibi konsorsiyumun kalitesi, proje yönetimi, kaynak birikimi, proje çıktılarının kullanılması ve

potansiyel etkisi gibi kriterlerin değerlendirmede toplam 10 puan ağırlığı vardır. Bir başka ve çok önemli değerlendirme kıstası ise projenin AB'ye getireceği faydadır.

2.2. Proje Teklifi Hazırlıkları

Bir ÇP projesinin hazırlanmasında çeşitli aşamalar vardır. İlk aşama proje teklifi hazırlıklarıdır ve bu süreç toplam sürenin ağırlıklı bölümünü oluşturmaktadır. Hazırlık süreci: karar verme süreci, proje konusunun seçimi, çalışma programlarının incelenmesi, konu ile ilgili araştırma yapılması, konsorsiyum ortaklarının araştırılması ve saptanması adımlarını içerir. Hazırlık aşamasından sonra proje teklifinin yazım aşamasına geçilir.

2.2.1. Karar Verme Süreci

Çerçeve Programı Projelerinin Kazandırdıkları

Bir ÇP projesine katılarak "ileri teknoloji geliştirme ve kullanma" imkanları elde edilebilir. Konusunda ve sektöründe söz sahibi kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yapmak, yeni pazar ve coğrafyalara açılmak, bu girişimin diğer getirileri olarak sıralanabilir. Konsorsiyuma dahil olmadan önce kurumun kapasitesi ve yaptıkları, diğer ortaklar tarafından değerlendirilmekte ve proje kapsamı içindeki potansiyeli saptanmaktadır. ÇP projeleri, kurumların uluslararası rekabet gücüne de olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

ÇP projelerinin getirilerini sadece finansal destek almak, bilimsel çalışma yapmak, teknoloji geliştirmek olarak görmemek gerekir. ÇP projelerinde bu hedeflerin ötesinde, sadece AB'ye yarar sağlayan değil aynı zamanda evrensel birçok sosyal hedef de ön planda tutulmaktadır. Değerlendirme kriterleri içinde kültürel mirasın korunması, sürdürülebilir

kalkınma, çevre koruma, istihdam arttırma, kadın-erkek eşitliği gibi değerlerin ağırlığı oldukça yüksektir. Söz konusu değerlerin Türk katılımcılar vasıtası ile Türkiye'ye de yarar sağladığı, proje örnekleri incelenerek anlaşılabilir.

ÇP irdelenerek katılmama kararı da verilebilir. Eğer planlanan proje ile ilgili bir çağrı açılmadıysa, projenin hayata geçirilmesi için beklemek istenmiyorsa (destek ancak proje kararından 1 yıl sonra gelmektedir) veya projenin büyük bir gizlilik içinde yürütülmesi gerekiyorsa, çalışmaların ÇP desteği olmadan yapılmasında yarar vardır. ÇP proje hazırlıkları yeni başlayanlar için uzun soluklu bir sebat ve çaba gerektirmektedir.

2.2.2. ÇP Çağrı Metinlerini İncelemek ve Kavramak

Proje çağrıları, AB'nin Çerçeve Programları dahilinde seçtiği konularda araştırma yapılması için yayınladığı ihalelerdir. AB'nin birçok konuda teknik politikası "yeşil kitap" adı altında yayınlanarak tartışmaya açılmaktadır. 1 – 3 yıl arası süren tartışma sürecinin sonucunda olgunlaşan politik hedefler bir "beyaz kitap" haline getirilmektedir.

Söz konusu beyaz kitapta yazılı olan hedefler, yaklaşık 10 yıllık bir süre sonucunda yönetmeliklere yansıyacak ve yasalacaktır. Kara araçları ile ilgili politikaları bu uygulamaya örnek olarak inceleyebiliriz. Geçerli olan beyaz kitaba göre taşıtların emisyon değerlerine belirli sınırlamalar getirilmiştir. Ancak bugün bu emisyon değerlerine ulaşan motorlar ve alternatif yakıtlar seri üretimde değildir. Demek ki bu politik hedefe ulaşabilmek için Ar-Ge çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu

ihtiyacı karşılamak ve koymuş olduğu politika hedeflerini gerçekleştirmek için Avrupa Komisyonu Ar-Ge ihalesi açar. İhaledeki stratejik hedeflerin altındaki ve sanayii yakından ilgilendiren konu başlıklarının saptanmasında Teknoloji Platformları da yardımcı olur. Her araştırma temasına uygun birçok değişik Teknoloji Platformu (European Technology Platforms, ETP) kurulmuştur (http://cordis.europa.eu/technology-platforms/individual_en.html). Bu ihale sistemi bir çeşit güdümlü araştırma olduğu için her konuda proje teklifi verilemez. Ancak ÇP çok geniş ve esnek bir yapıya sahip olduğundan bu genel uygulamanın da bazı istisnaları vardır. Bütçe payı oransal olarak mütevazı de olsa stratejik hedefler ve konu başlıkları dışında herhangi bir konuda proje teklifi verilebilen programlar da mevcuttur (Research for SME's and SME Associatons).

Proje teklifi hazırlık sürecinde kurumu ilgilendiren konuların çağrılarını <http://cordis.europa.eu> sayfasından indirilebilir. Çağrılar sürekli güncellendiğinden, gerektiğinde resmi site CORDIS'e müracaat edilmesi en güvenli yoldur.

Çağrılarının açıklanmalı ve detaylı metinleri çalışma programları (work programme) isimli dosyalarda yer almaktadır. Bu dosyalar da yukarıda anılan web sayfalarından indirilebilmektedir.

Çağrı metinleri (work programme) aslında Ar-Ge ihalelerinin katılım şartnamesidir. Çağrılarının yapısı tematik alanlara göre farklı olabilmektedir. Bunun nedeni tematik alanların ve diğer etkinliklerin çağrılarının ayrı birimler tarafından hazırlanması ve yazılmasıdır. Tematik alanlar 7.ÇP'de tekrar düzenlenmiş ve bazı

değişiklikler yapılmıştır. Örneğin 6.ÇP'de tek bir tematik alan altında birleştirilmiş olan konular (Sürdürülebilir Kalkınma, Küresel Değişim ve Ekosistem'de taşımacılık (transport), enerji (energy) ve ekosistem bölümleri aynı çağrı içinde ayrı belgeler halinde bulunmaktaydı) 7.ÇP'de tekrar üç ayrı temaya bölünmüştür. Bunun gibi her biri kendine özgü olan çağrı metinlerinin detayıyla incelenmesinde fayda vardır.

Genel olarak bir tematik alan içinde bir veya birden fazla stratejik hedef (strategic objective) bulunmaktadır. Stratejik hedeflerin altında genellikle (activity) adı altında ana konu başlıkları ve (topics) adı verilen konu başlıkları veya proje tanımları yer alır. Konu başlıklarında hangi proje tiplerinin (funding scheme) kullanılacağı, bütçe büyüklükleri, üçüncü ülkelerin (INCO) katılım imkanları v.b. bilgiler verilmektedir (bkz. 2.2.4 7.ÇP'de proje tipleri).

Stratejik hedefler, çalışma programı içinde politik gerekçeleri ile tanımlanırlar. Proje teklifinin bu gerekçelere uygun olması ve proje yararının öncelikle bu gerekçelere dayandırılması gerekmektedir. Bu duruma örnek olarak; 7. temanın (transport) ikinci alt alanı olan sürdürülebilir yüzey taşımacılığındaki 4. aktivite, trafikte güvenliğin artırılması hedefi gösterilebilir. Bu hedef tanımlandıktan sonra politik gerekçesi yazılmıştır. Kısaca belirtmek gerekirse taşımacılık temasının stratejik hedefinde Birleşik Avrupa Taşımacılığının daha güvenli ve çevre dostu olması belirtilmiştir. Sürdürülebilir Yüzey Taşımacılığı alt alanında güvenliğin artırılması 4. hedef olarak verilmiştir. İşte bu hedefe ulaşmak için örneğin 1. çağrıda belirli proje konuları ihaleye çıkmıştır. Bunlardan biri de insanın fiziki ve davranış bileşikleri

başlığında, sürücü eğitiminin, bilhassa gençler için, modelleme ve simülasyon destekli olarak yapılmasıdır (human physical and behavioral components, SST.2007.4.1.2). Konu başlığının sonunda verilen kod (FP7-SUSTAINABLE SURFACE TRANSPORT (SST)-2007-RTD-1) geçerli çağrının (call fiche) ismidir. Planlanan proje konu ile uyum gösteriyorsa hazırlık çalışmalarına başlanmalıdır.

Çalışma programı dosyalarının son sayfalarında resmi çağrı metni (call fiche) bulunmaktadır. 3-4 sayfalık bu bölümde; çağrının ismi, alanı, başlangıç ile bitiş tarihleri ve bütçesi yer almaktadır. Bütçenin proje tiplerine göre payları da ilan edilmiştir. Çağrı metninin içinde çalışma programında ayrıntılı olarak bahsedilen proje konuları sıralanmıştır. Bu konuların hangi proje araçları ile teklif edileceği de saptanmıştır.

Çağrı metninin diğer bir başlığı konsorsiyuma katılacak ortakların asgari sayılarını ve niteliklerini belirler. Burada ÇP programına dahil olan ülkeler 2 kategoriye ayrılmaktadır: AB'ye üye ülkeler (MS) ve aday ülkeler ile AB üyelik perspektifi olmayan ancak ÇP'ye dahil olanlar (AC). Bunlardan başka ÇP dışında kalan üçüncü ülkelerden gelen kurumların da uluslararası işbirliği (INCO) kapsamında konsorsiyumlara katılmaları mümkündür. Çalışma programlarında konu başlıklarının altında üçüncü ülkelerin katılım rolleri de belirtilmektedir. Örneğin Sürdürülebilir Yüzey Taşımacılığında Hindistan, ABD ve Japonya'da yerleşik kurumların kaza modelleme ve simülasyon yazılımları konusunda katılımları öngörülmüştür.

Çağrı metninin son başlıklarında, yapılması gereken sözleşmeler, seçme kriterleri ve değerlendirme takvimi ilan edilmiştir. Tüm bu

başlıklar çağrı metninin içinde ayrıntılı bir şekilde mevcuttur veya kaynakları işaret edilmiştir.

2.2.3. Proje Hazırlıklarının Zamanlaması

Projeye hazırlıkla başlayan ve teklifin internet üzerinden Brüksel'e iletilmesi ile sona eren süreç için yaklaşık 5-6 aylık bir zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Hazırlık süreci, yani karar verme, fikri olgunlaştırma ve projenin daha evvel sunulmadığını araştırma gibi faaliyetler yaklaşık 2 ay sürer. Devam eden ayda da projenin kısa bir özeti yazılarak konsorsiyuma katılacak ortaklar aranır. Dördüncü ay içinde konsorsiyum ortakları proje kapsamı içinde yapacakları işleri yazışarak olgunlaştırır ve kurum profilleri ile özgeçmişleri hazırlanır. En son ayda ise proje teklifi yazılarak son şekline getirilir ve Brüksel'e iletilir.

Görüldüğü gibi projenin yazımı ortalama sürenin ancak beşte biri oranındadır ve en önemli süreç hazırlık kısmıdır. Çağrılar yayınlandıktan sonra teklif verme süresi yaklaşık 3-6 ay arasında olmaktadır. Aynı stratejik hedef altındaki her bir konu başlığı 7 senelik programda genellikle bir kez çağrılacaktır. Bu nedenle çağrı yayınlanmadan önce uluslararası bağlantıları kurmuş olmak ve hazırlık çalışmalarına başlamış olmak gerekmektedir.

Proje hazırlık sürecine ve konsorsiyum oluşturma çalışmalarına çağrı yayınlandıktan sonra başlanması halinde geç kalınmış olunmaktadır.

2.2.4. 7.ÇP'de Proje Tipleri (Funding Regimes)

Destek düzenleri (funding regimes), proje tiplerine verilen isimlerdir.

İşbirliği Projeleri (CP, Collaborative Projects)

'Small and medium scale focused research projects'

Küçük ve orta ölçekli özgül hedefli araştırma projeleri olarak adlandırılan bu projeler, standart araştırma projeleridir (6.ÇP'de STREP). Hedef bilimsel – teknolojik nitelikli bilgi ve rekabet öncesi ürün yaratılmasıdır.

'Large scale integrated projects'

Büyük ölçekli bütünleştirilmiş projeler olarak adlandırılan bu projeler, daha büyük çaplı ve daha zengin bütçeli araştırma projeleridir (6.ÇP'de IP). Hedef bilgi ve rekabet öncesi bir ürünün tasarlanmasıdır.

Mükemmeliyet Ağları (NoE, Networks of Excellence)

Mükemmeliyet ağları denen bu projelerde, aynı konuda çalışan bilimsel kurumların mükerrer araştırmalar yerine çabalarını bütünleştirilmesi hedeflenmektedir. Projelerde araştırma odaklı faaliyetler değil bütünleştirilen faaliyetler: konferanslar, bilimsel değişimleri, ortak merkezler gibi, desteklenmektedir. Bu projelerin önemli kistaslarından biri, AB desteği sona erdikten sonra da konsorsiyuma katılan ortakların bütünleşmeyi ve ortak çalışmayı devam ettirmeyi taahhüt etmeleri ve bunun için tedbir almalarıdır.

Koordinasyon ve Destek Projeleri (CSA, Coordination and Support actions)

'Coordination Action' (CA)

"Eşgüdüm eylemleri" olarak adlandırılan projeler araştırma hedefli değildir. Önceki Çerçeve Programlarında belirli alan ve konularda desteklenen projelerde yeterli bilgi üretilmiş ancak bu bilgi henüz bilimsel-teknolojik dünyaya yayılmamış ise, AB Komisyonu CA aracı ile bunu telafi etmek için destek vermektedir. CA projelerinde NoE

projelerindekine benzer faaliyetler amaçlanmalıdır; ancak CA projelerinde bütçelerinin daha düşük olması ve proje bitiminden sonra konsorsiyumun ortak faaliyetlerini sürdürme kistasının olmaması gibi farklar mevcuttur.

'Specific Support Action' (SA)

"Özgün destek faaliyeti", AB Komisyonunun kendi politik hedeflerini gerçekleştirecek projelere verdiği destek olarak tanımlanmaktadır. Bu uygulamaya ülkemizden TUSMES ve TR-ACCESS projeleri örnek verilebilir. Türkiye Çerçeve Programlarına resmi olarak 6.ÇP ile katılım sağlamaya başlamıştır ve çok açıktır ki bu alanda tecrübe ve bilgi eksikliği vardır. İşte bu eksikliğin giderilmesi ve Türkiye'deki kurumların 6.ÇP'de daha etkin katılmasını sağlamak için eğitim faaliyetleri yapılması gerektiği düşünülmüş ve 2003 yılındaki çağrıda TUSMES ve TR-ACCESS projelerimiz desteklenmeye değer bulunarak eğitim ve tanıtım çalışmalarına 2004 yılında başlanmıştır.

Özel Grupların Yararlandığı Projeler (Actions for benefit of specific groups)

7. ÇP'de KOBİ, KOBİ Birlikleri ve Sivil Toplum Organizasyonlarının yararlanabildiği bir dizi proje tipi tasarlanmıştır.

KOBİ Projeleri (Research for SME's)

Bu projeler KOBİ'leri desteklemek için tasarlanmıştır. Bu proje tipinde, Ar-Ge kapasitesi olmayan fakat teknolojik bilgisini geliştirmek isteyen KOBİ'ler birleşerek bu araştırmayı yapacak kurumları (RTD performer) bulmakta ve bir konsorsiyum kurmaktadır. Hedef, teknolojik bilgi ve ürün yaratılmasıdır. Diğer projelerden önemli bir farkı çağrılara bağlı proje konusu sınırlamasının olmamasıdır.

Araç	Asgari Ortak Sayısı	Ortalama Ortak Sayısı	Ortalama Süre (yıl)	Ortalama Destek (milyon €)
STREP	3	5 -10	2 - 3	1 - 3
IP	3	10 -12	3 - 5	4 - 25
NoE	3	6 - 20	4 - 5	5 - 8
CA	3	3 - 6	1 - 3	0,5 - 2
SSA	1	3 - 6	1 - 3	0,5 - 2
CRAFT	5	5 -10	1 - 2	0,5 - 1

Tablo 5: 7.ÇP Proje Tipleri (funding regimes), www.finance-helpdesk.org

KOBİ Birlikleri Projeleri (Research for SME Associations)

Bu projelerde konsorsiyuma tek tek KOBİ'ler değil, KOBİ birlik ve dernekleri katılabilir.

Marie Curie

“Marie Curie” projeleri diğerlerinden farklı olarak kurumlara değil, doğrudan kişilere verilen desteklerdir. Burada hedef, AB içinde araştırmacıların dolaşımını teşvik etmek, eğitim ve bilgi seviyelerini yükseltmektir. Marie Curie projelerinin konuları, KOBİ projelerine benzer olarak, çağrılarla sınırlı tutulmamaktadır.

Çağrılarda, proje araçlarının asgari ortak sayıları da ilan edilmektedir. Konsorsiyumların araçlara göre ortalama sayıları, süreleri ve ortalama destek miktarları Tablo 5'te verilmiştir.

Çalışma programlarında, verilen konu başlıklarının hangi proje aracı ile sunulması gerektiği çağrılarda belirtilmektedir.

2.2.5. Başarılı Proje Teklifleri

ÇP'ye uygun proje tekliflerinin

- Çağrıda yer alan hedefler (strategic objective, activity, topic) ile tam uyumlu,
- AB yararına potansiyel stratejik getirisini olan,
- Günün bilimsel ve teknolojik düzeyinin (state of art) ötesinde,
- Teknolojik risk taşıyan ve
- AB içinde bütünleşmeyi sağlayacak nitelikte olmaları gerekmektedir.

Sadece destek almayı amaçlayan, mevcut teknolojik düzeyi ilerletmeye katkı sağlamayan, ürün geliştirmeye yönelik, teknolojik riski düşük, yani teknik açıdan kolaylıkla yapılabilecek, tüm çalışmaların tek bir kurum içinde yapılmasının mümkün olduğu, yani bir ortaklığa ve işbirliğine ihtiyaç duyulmayan projeler ÇP'ye uygun olmayan proje teklifleri sınıfına girerler. Bunlara ilaveten çağrı kapsamı dışında olan konularda verilen proje teklifleri de geçersizdir.

Bir projenin rakiplerinden daha iyi olması ve desteklenmeye değer bulunması için katılımcıların yaratıcı olmaları gerekmektedir. Yaratıcılık:

- a) proje desteği almak isteyen kişi ve kuruluşların kendi yetenek ve kaynaklarını ilan edilen konuya uyarlamaları,
- b) projeyi başarıya götürebilecek bir yol veya fikir bulmaları,
- c) projeyi yürütebilecek güçlü ve dengeli bir konsorsiyum oluşturmaları,
- d) projeyi başarı ile sonlandırmak için gereken yönetim, insan ve maddi kaynakları inandırıcı bir şekilde sunmaları olarak tanımlanabilir.

Proje konusunu ve içeriğini tasarlarlarken iyi bir hazırlık yapılmalıdır Bunun için, Ulusal İrtibat Noktalarına danışmak ve 'strategic objective' konusunu tartışarak doğru konuyu seçmek de yararlı olacaktır. Proje konusu hakkında internet ve literatür araştırması yapılması (örneğin <http://cordis.europa.eu/fp6/projects.htm>), önceden yapılmış benzer projelerin saptanması ve projenin teknolojik düzeyinin araştırılması gerekmektedir. Bu ön araştırmanın sonuçları daha sonra proje teklifi yazımında da kullanılacaklardır.

2.2.6. Konsorsiyumların Yapısı, Koordinatör ve Ortaklar

Proje teklifi bazı istisnalar dışında (SA projeleri gibi) uluslararası bir konsorsiyum tarafından hazırlanmakta ve Avrupa Komisyonu'na sunulmaktadır. Projenin sahibi, konsorsiyum sözcüsü, koordinatördür.

Koordinatör, konsorsiyum ile Brüksel'de Komisyon adına projeyi yöneten sorumlu (project officer, PO) arasındaki irtibatı sağlar. PO'nun konsorsiyumdaki muhatabı sadece koordinatör olduğu için bu görevin yasal yükümlülükleri vardır. Koordinatör projenin yapısına ve konsorsiyumun kararına göre genellikle projenin yöneticisi de olabilmektedir.

Başarılı bir proje teklifinin omurgası, güçlü bir konsorsiyumdur. Hakemlerin yüksek puan verecekleri bir konsorsiyum öncelikle dengeli olmalıdır. Denge, ortakların bilimsel, sektörel, kurumsal, coğrafi ve politik açılardan birbirlerinden farklı olmaları ve birbirlerini tamamlamaları demektir. Bir ortağın yapacağı işi, başka bir ortağın yapabilecek nitelikte ve kabiliyette olması eksi puan getirir. Konsorsiyum içinde rakip kurumların olması ise artı puan demektir. ÇP'nin temel politik hedeflerinden biri de AB bütünleşmesini sağlamaktır. Rakiplerin aynı proje içinde beraber çalışmaları bütünleşmeyi ve yakınlaşmayı sağlayan bir unsurdur.

Konsorsiyum yapısını anlamak için en iyi yollardan biri desteklenen ve bitmiş olan projeleri incelemektir (<http://cordis.europa.eu/fp6/projects.htm>). Örnek olarak burada 5.ÇP'ye dahil olan bir proje incelenmiştir.

MISPEC

Multiparametric in-situ spectroscopic measuring platform for coastal monitoring

Koordinatör: Berlin Teknik Üniversitesi, Fizik Fakültesi, Optik Enstitüsü

Ortaklar: 7 ülkeden 9 ortak: Almanya, Fransa, Polonya, Avusturya, İrlanda, İspanya ve Türkiye'den 7 akademik kurum ve 2 KOBİ, süre: 2001-2004, toplam bütçe: 2 530 000 €.

MISPEC projesinde deniz ortamında sürekli kirlilik ölçümü yapabilen laser sensörleri geliştirilmiştir. Denizlerdeki petrol kirliliğini izlemek üzere geliştirilen bu sistemle şimdiye kadar ancak kimyasal analizle ve uzun sürelerde yapılabilen ölçümleri anında ve sürekli yapmak mümkün olmaktadır. Böylece denizi kirleten gemilerin takibi kolaylaşacaktır. Petrol, tuz ve oksijen derişimleri gibi birçok parametreyi beraber ve anında ölçebilen cihaz 300 m derinliğe kadar dalabilmektedir. Cihazın 3 yılda geliştirilen prototipi Baltık Denizinde, Atlantik Okyanusunda ve İstanbul Boğazında başarı ile denenmiştir.

MISPEC, 5.ÇP'nin sürdürülebilir çevre tematik alanındaki bir projedir. Ortakları incelendiğinde akademik ve sanayi kurumlarının çevre teknolojileri ile ilgili olmadığı görülür. Ortaklar, fizik, optik, gemi inşaat, denizbilimleri, elektronik ve analitik kimya gibi alanlarda uzmanlaşmış katılımcılardır. Cihazın test edildiği sular Avrupa'yı çevrelemektedir. Bu nedenle üç denizin, Baltık, Atlantik ve İstanbul Boğazı, kıyısındaki denizbilimleri merkezleri ortak olarak projeye dahildir. Projeye laser optik teknolojisini geliştiren fizikçiler, optik cihazları tasarlayan akademisyenler, prototipi imal edenelektronik kökenli bir KOBİ, deniz altı enerji ve bilgi iletişimini sağlayan bir başka KOBİ,

optik sensörlerin doğru değerleri ölçtüğünü sınanan analitik kimyaçılar ve cihazı deniz ortamında deneyen denizbilimciler ortak olarak katılmışlardır.

Bu örnekte görüldüğü gibi, konsorsiyum ortaklarının projenin dahil olduğu tematik alanın çağrıştırdığı sektörün ve bilim alanının dışında olmaları mümkündür. Çerçeve Programlarının özünde, değişik sektör ve bilimsel alanlardan gelen kurumların ve araştırmacıların bir proje içinde işbirliği halinde yenilikçi fikirler üretmelerini teşvik etmek yatmaktadır. Buna ilaveten, ortakların, değişik kültür ve coğrafyalardan gelmeleri de işletme körlüğünü yenen ve yenilikçiliği tetikleyen bir unsurdur.

ÇP projelerinin özünde yenilikçilik ve araştırma vardır. Ancak tüm ortakların araştırma yapması beklenmemektedir. MISPEC örneğinde de görüldüğü gibi bazı ortakların geliştirilen prototipleri kullanması ve sahada denemesi (demonstration) gerekir. Konsorsiyumlara kullanıcı (user) görevi ile katılma imkanı, birçok KOBİ için fırsatlar yaratmaktadır.

Konsorsiyumlara ortak olabilmek için girişimcilik, hayal gücü ve emek gereklidir. Eğer kurumda bir Ar-Ge altyapısı ve proje yapma potansiyeli var ise, bir konsorsiyuma dahil olmak mümkün olur. Bazı konsorsiyumlar çekirdek yapılarını kurduktan sonra değişik sektörlerden eksik olan üyelerinin niteliklerini ilan ederek ortak aramaya başlarlar. UIN'lerin elektronik posta listelerine üye olarak, ortak arayan proje gurupları hakkında sürekli bir bilgi akışı sağlanması mümkündür. (www.fp7.org.tr). Ayrıca Avrupa İşletmeler Ağı da dünyanın en büyük teknoloji veritabanı ile AB 7. ÇP projesi ortak arama konusunda da hizmet vermektedir. (www.aia-istanbul.org)

Örneğin gıda alanındaki bir proje için uzaktan (uzaydan) algılama veya yazılım ile ilgilenen kurumlar da aranabilmektedir. Kurumların sadece kendi sektörleri ile sınırlı tematik alanları kapsayan çağrılarını izlemekten öte, daha esnek ve geniş bir alanda arama yapmalarında fayda olacaktır.

2.2.7. Koordinatör Olmak veya Olmamak

6.ÇP verilerine göre konsorsiyumlar ortalama 10-12 ortaklı yapılardır. Her konsorsiyumun sadece bir koordinatörü vardır; ÇP'ye katılanların % 90'ından fazlası ortak konumundadırlar. Bu nedenle bu kitapta verilen proje yazımı ve idari – mali kurallar hakkındaki bilgiler ağırlıklı olarak ortaklar açısından irdelenmiştir.

Proje teklifi, koordinatör tarafından Avrupa Komisyonu'na iletilir. Bu nedenle genellikle proje teklifini yazan veya son şekline getirerek derleyen de koordinatördür. Proje teklifinin en önemli unsurlarından biri olan konsorsiyumu oluşturmak görevi de genellikle koordinatör tarafından gerçekleştirilir. Koordinatör olarak bir proje teklifi hazırlamanın AB ülkelerinde yaklaşık maliyeti 5.000-20.000€'dur. Deneyimli koordinatörler projeyi parçalara bölerek ortaklarına dağıtır ve onların katkısından yararlanır. Ortak akılla üretilmiş bir projenin başarı şansı daha yüksek olmaktadır.

Deneyimsiz koordinatörlerde ise tüm işi tek başına yapma, destek istememe, tavsiye kabul etmeme gibi davranışlar sıklıkla görülmektedir. Tabii bu projelerin başarı şansı da düşük olmaktadır. Bu nedenlerle ilk ÇP projesine ortak olarak katılmak daha uygundur. Deneyimli bir koordinatör ve güçlü bir konsorsiyum projenin şansını ciddi bir şekilde arttırmaktadır.

Koordinatör ticari bir kurum ise mali bir denetimden geçmek zorundadır (Bkz. 3.8). Mali durumu zayıf olan ticari kurumlar koordinatör olarak değil ancak yararlanıcı olarak projelere katılabilir.

Yasal olarak Komisyonun tek muhatabı koordinatördür; konsorsiyumu temsil eder, Komisyondan gelen fonları yararlanıcılara dağıtır, teknik ve mali raporları derleyerek Komisyona iletir.

2.2.8. Konsorsiyum ve Ortak Aramak

Konsorsiyum ortağı arayanlar öncelikle tanıdıkları eski proje ekiplerine müracaat ettikleri için, daha önce hiç ÇP projesinde yer almamış ancak katılmayı isteyen kurumların daha fazla çaba harcaması gerekebilir.

Konsorsiyum ortağı olmanın yöntemlerinden biri yukarıda ifade edildiği gibi UIN elektronik posta listelerine üye olmak ve gelen fırsatları değerlendirmektir. Ayrıca, AB'deki müşteri, tedarikçi, rakip gibi teknik, bilimsel ve ticari ilişkileri kullanmak, internet ortamında resmi sitelerde (http://cordis.europa.eu/fp7/partners_en.html) arama yapmak, Avrupa İşletmeler Ağı teknolojik işbirliği veritabanından faydalanmak (www.technology-market.eu), çeşitli kurumların ve projelerin düzenlediği tanıtım ve eşleştirme (brokerage events) toplantılarına katılmak mümkündür. Toplantı bilgilerine http://cordis.europa.eu/fp7/get-support_en.html www.fp7.org.tr adreslerinden ulaşılabilir.

ÇP projelerine önceden katılmış olan kurumların yeni projelerde başarı şansları daha yüksek olmaktadır. Bu nedenle ortak olmak amacı ile konsorsiyum ararken, yapılmış benzer projeleri CORDIS (<http://cordis.europa.eu/>) veya EUREKA (www.eurekanetwork.org)

gibi veritabanlarında tarayarak bu projelerin koordinatör ve ortakları ile temas kurulması tavsiye edilir.

Değişik tematik alanların temsilcileri olan UIN'leri ile doğrudan temas ederek ortak arama konusunda da bilgi alınabilir. www.fp7.org.tr

Bunlara ilaveten "1.4 Bilgiye Ulaşım" bölümünde örnek olarak tanıtılan projelerin veri tabanı, ortak arama ve eşleştirme hizmetlerinden de faydalanılması da mümkündür.

2.3. Proje Teklifi Yazım Kuralları

Proje teklifinin yazılmasında esas sorumluluk koordinatörün üzerindedir. Proje teklifi A ve B formları olarak iki bölümden oluşmaktadır. Formlar elektronik bir sistemde (Electronic Proposal Submission Service, EPSS) doldurularak proje teklifi tamamlanır. EPSS koordinatörün yaptığı kayıttan sonra sadece ortakların kullanımına açılır. Kurumsal/ kişisel bilgiler ve ortakların bütçe payları A-formlarında verilir. B-formu ise yaklaşık 50-70 sayfa tutan proje teklifinin kendisidir. Konsorsiyum ortakları A2-formunu doldurup, B-formlarının yani proje teklifinin hazırlanması için gereken katkıyı sağlar.

2.3.1. Proje Teklifi Yazım Kılavuzu

Seçilen çağrının internet sayfasında proje tipleri için ayrı ayrı proje kılavuzları vardır. Proje teklifini yazmaya başlamadan önce uygun kılavuz (guide for applicants) [http:// cordis.europa.eu](http://cordis.europa.eu) sayfalarında bulunup indirilmelidir. Kılavuzun dikkatle incelenmesi ve yazım kurallarına harfiyen uyulması gerekir.

EPSS sistemindeki sunucu, girilen bilgileri depolar, yapılan her güncelleme eski taslağın üzerine yazılır. Önce A-formları doldurulur:

A1: Sadece koordinatör tarafından doldurulur, projenin özetini ve anahtar kelimeleri kapsar.

A2: Her ortak tarafından doldurulur, kurum ismi, adresi, yürütücü ismi, adresi, aktivite tipi, yasal statü, kurumsal bağımlılık gibi bilgileri kapsar.

A3: Koordinatör tarafından doldurulan her ortak tarafından talep edilen bütçe paylarının belirtildiği bütçe teklifidir. Personel harcamaları zaman biriminde (adam/ay), bütçe modeli ve talep edilen destek oranı belirtilir.

ÇP projelerine yasal oluşumlar (legal entity) yani gerçek ve tüzel kişiler katılabilirler. Kurumlar, işlevleri ve yasal durumları açıklarından tanımlanır.

Non profit organization: Kar amacı gütmeyen kurumlar

Public body: Kamu kurumu

Research organization: Araştırma merkezleri

SME: KOBİ (250 kişiden az çalışanı olan veya yıllık cirosu 50 M€ ve/veya yıllık bilançosu 43 M€ altında olan bağımsız kurumlar.

B-formları (örnek Collaborative Projects)

B-formları, asıl proje teklifini oluşturur. 5 bölümden oluşan standart bir proje teklifi yaklaşık 50-70 sayfadır. Teklif proje özet sayfası ile başlar ve

B1. Bilimsel & Teknolojik mükemmeliyet (S/T quality)

B2. Uygulama (Implementation)

B3. Etki, Potansiyel getiri (Impact)

B4. Etik (Ethical issues)

B5. Kadın erkek eşitliği (Gender)

başlıkları ile devam eder. Her başlığın hangi bilgileri içermesi gerektiği ve ne uzunlukta olacağı yazım kılavuzunda belirtilmiştir. Başlıkların açıklamasında hangi konuların yer almasının istendiği açıkça belirtilmiştir. Proje yazımında, kesinlikle bu istemleri yerine getirmek, bunların dışına çıkmamak ve öngörülen sayfa sayısını aşmamak gerekmektedir. Başlıklar değerlendirme kriterleri ile birebir örtüşmektedir. Hakemler proje metni içinde değerlendirecekleri kriterleri kolaylıkla bu başlıklar altında bulabilir.

B1 Bilimsel & Teknolojik Mükemmeliyet

B1.1 Kavram ve hedefler. İlk olarak projenin çağrıda hedef (objective) ve konu başlığına (topic) uygun bilimsel ve teknolojik (B&T) mükemmeliyeti incelenir.

B1.2 B&T (state of art) düzeyinin üzerinde yenilik bölümünde proje teklifi verenler yaptıkları kaynak ve patent araştırmaları yardımı ile projelerinin mevcut bilimsel ve teknolojik bilgiyi aşan bir yenilik getireceğini ispat ederler.

B1.3 B&T yöntemleri ve çalışma planı projenin esas bölümüdür. Burada proje, süre ve yapılacak işlerin niteliğine uygun olarak, "Çalışma Paketlerine" - (work package, WP) ayrılır. Çalışma paketi adı verilen her bir parçanın bir sorumlusu, başlama ve bitiş tarihi, girdi ve çıktıları vardır. Bir paketin çıktısı (yazılım, rapor, prototip, veritabanı vb) bir başka paketin girdisi olur. Çalışma paketlerine değişik ortaklar, değişik oranlarda katılır. Proje böylece, ortakların birbirlerine karşı yükümlülük ve bağımlılıkları ile sürdürülür. Bu yapının

sorunsuz işlemesi, proje yöneticisinin görevidir (proje yöneticisinin aynı zamanda koordinatör olabileceğine daha önce değinilmişti). B1.3 iş-zaman çizelgeleri, şemalar, her çalışma paketi için doldurulan formlar, çıktı listeleri gibi sayfaları da kapsar. Proje aracı ve tematik alana göre seçilen kılavuzda gereken tüm bilgiler mevcuttur

B2 Uygulama

B2.1 Yönetim bölümünde yönetim sistemi ve prosedürleri tarif edilir. Yönetim tarzının yenilikçi ve çokuluslu bir konsorsiyumun ruhuna uygun ve uygulanabilir olması gerekir. Bu bölümde proje yöneticisi, kurulların yapısı, toplantı ve danışma kuralları, fikri mülkiyet haklarının yönetimi, proje çıktılarının topluma nasıl tanıtılacağı gibi konular saptanır.

B2.2 Ortaklar bölümünde konsorsiyum yapısı açıklanır ve ortaklar kısaca tanıtılır. Her ortak için sadece projeye ilgili konularda bilgi verilmelidir. Aynı şekilde her ortağın tayin ettiği yürütücülerin de yine çok kısa özgeçmişleri burada verilir. Konsorsiyuma katılanlar kurumlardır, ancak bu kurumlardaki insan kalitesi de değerlendirmede önemli bir unsurdur.

B2.3 Konsorsiyum bölümünde konsorsiyumun bir bütün halinde kalitesi, ortakların birbirlerini tamamlaması ve elde edilen çıktıları kullanma potansiyeli açıklanır.

B2.4 Kaynaklar bölümünde kaynak kullanımı yani ortakların konsorsiyuma yaptıkları katkılar listelenir. Kaynaklar projeyi başarıya götürmek için kurumların mali güçleri, insan kaynağı, sektör tecrübesi, patentleri, ürünleri, makine parkı gibi değerleridir.

B3 Etki

B3.1 Beklenen etki'de çalışma programında belirtilmiş olan hedefler kapsamında, proje çıktısının AB'ne ne fayda sağlayacağı tanımlanır. Proje konusu ile ilgili politika belgelerinden (<http://ec.europa.eu>) alıntılar yaparak projenin bunlara uygunluğu ispatlanır.

B3.2 Tanıtım ve kullanma bölümünde proje çıktılarının yayınlanması ve kullanılmasının potansiyel etkileri belirtilir. Fikri mülkiyetin yönetimi de bu bölümde tanımlanmalıdır.

B4 Etik

Bu bölümde projenin etik kuralları ihlal etmediğine dair bir taahhüt verilmesi gerekmektedir. Verilerin korunması ve gereksiz kişisel veri toplanmamasının taahhüt edilmesi ve genetik, hayvan deneyleri, embriyon hücreleri gibi konuların da etik bakımdan incelenmesi gerekir.

B5 Kadın Erkek Eşitliği

Projenin kadın-erkek eşitliğini sağlayan unsurlar içerdiğinin belirtilmesi faydalı olur. Eşitlik konusu proje teklifi aşamasında hakemler tarafından değerlendirilmez, ancak proje başarılı olursa müzakere süreci içinde irdelenir.

2.3.2. Proje Teklifi Nasıl Değerlendirilir?

Proje teklifinin müşterisi, Brüksel'de 'Strategic Objective'i yöneten bir memurdur (project officer, PO). PO'nun hedefi projenin başarılı olması, yani öngörülen sürede taahhüt edilen çıktılarının elde edilmesidir. Projenin mali ve teknik raporlarının zamanında verilmesi, konsorsiyum içinde sorun çıkmaması, bilhassa kurallara aykırı davranılmaması gerekmektedir. PO, kamuya ait parayı Komisyon adına dağıtan

kişi olarak bunun karşılığının gelmesini baştan sinayarak garanti altına almak ister. Bu sinamanın ilk evresi projenin hakemler tarafından incelenmesidir. Hakemler (evaluator) PO tarafından hakem-veritabanı içinden veya başka kaynaklar kullanılarak saptanır.

Hakemler, çeşitli ülkelerden konusunda uzman akademisyen veya sanayicilerdir. Projelerin büyüklüğüne uygun olarak, her proje 3 veya 5 hakem tarafından değerlendirilir. Hakemler ilk değerlendirmelerini tek başlarına, diğer meslektaşları ile görüşmeden yapar ve notlarını verdikleri formları doldururlar (Individual Assessment Report, IAR). Bundan sonra hakemler bir Komisyon temsilcisinin yönetiminde aralarında tartışarak ve uzlaşarak (Consensus Meeting) ortak bir değerlendirme raporu hazırlar (Consensus Report, CR). Hakemlerin değerlendirmesini kolaylaştırmak adına, İngilizce yazım kurallarına harfiyen uymak, yalın bir dil kullanmak, gereksiz açıklamalardan kaçınmak, kısa ve öz yazmak gerekir. Çağrının belirli bir alanında alınan Uzlaşma raporları (CR) Komisyon tarafından bir bütün olarak değerlendirilir, sıralanır ve eşik değerlerini geçen her proje teklifi için bir Değerlendirme Özet Raporu (Evaluation Summary Report, ESR) düzenlenir. Hakemlerin yorum ve iyileştirme tavsiyelerini de içeren bu raporlar koordinatörlere yollanır.

Proje teklifi hakemler tarafından okunup değerlendirildiği için öncelikle seçme kriterlerinin bilinmesi gereklidir. Hakemlik kurumu şeffaftır. Değerlendirme kriterleri önceden belirlenmiştir. Türkiye'deki araştırmacıların da bu konuda tecrübe kazanmaları için hakemliğe müracaat etmelerinde fayda vardır. Hakemliğe müracaat

etmek için <https://cordis.europa.eu/emmp7/> sayfalarına girilerek, formlar doldurulur. AB, kadın-erkek eşitliğini sağlamak gayesi ile hakemler için % 40 oranında bir kadın kotası saptamış ancak bu pozitif ayrımcılık hedefine ulaşamamıştır. Bu nedenle Türkiye'nin AB'ye göre yüksek orandaki kadın teknik eleman ve akademisyen avantajından yararlanması mümkündür.

7.ÇP'de, değerlendirme kriterlerinde de değişiklikler yapılmıştır. 6.ÇP'deki 5 değerlendirme kriteri, 7.ÇP'de 3 kriter olarak düzenlenmiş, buna karşılık alt kriterler tanımlanmıştır; ancak alt kriterlere puan verilmemektedir. Hakemlerin değerlendirme kriterleri proje tiplerine göre bazı farklılıklar içerir. Aşağıda işbirliği (CP) projeleri için verilen değerlendirme kriterleri ve eşik sistemi incelenecektir.

İşbirliği Projelerinde (Collaborative Projects) Değerlendirme Kriterleri

(eşik puan / azami puan)

1. Bilimsel & Teknolojik mükemmeliyet 'S/T quality' (3 / 5)

2. Uygulama 'Implementation' (3 / 5)

3. Etki, Potansiyel getiri 'Impact' (3 / 5)

İlk olarak projenin çağrısındaki hedef (objective) ve konu başlığına (topic) uygun bilimsel ve teknolojik (B&T) mükemmeliyeti incelenir. Alt kriterler olarak

- Teklifin mevcut B&T (state of art) düzeyinin üzerinde bir yenilik getirmesi
- Genel kavramın sağlamlığı ve hedeflerin kalitesi
- Teklifte verilen B&T yöntemleri ve verimliliği

tanımlanmıştır. Bu ilk değerlendirme kriteri bilimsel ve teknolojik karakterdedir ve ancak toplam puanın üçte birini kapsamaktadır.

İkinci kriter projenin uygulanmasını inceler. Alt kriterler olarak

- Yönetim sisteminin ve prosedürlerin uygunluğu

- Konsorsiyum ortaklarının kalite ve tecrübesi

- Konsorsiyumun bir bütün olarak kalitesi ve ortakların dengeli, kendi alan ve sektörlerinde iyi tanınan, birbirlerini tamamlayan nitelikte olmaları

- Kaynak kullanımı, ortakların konsorsiyuma yaptıkları katkılar

tanımlanmıştır.

Projenin **üçüncü olarak** sınındığı kriter proje çıktılarının yayınlanması ve kullanılmasının potansiyel etkilerini inceler. Alt kriterler

- Çalışma programında belirtilmiş olan hedefler kapsamında, proje çıktısının AB'ne ne fayda sağlayacağı

- Proje çıktılarının yayınlanması ve kullanılması için gereken uygun tedbirler ve fikri mülkiyetin yönetimi

olarak tanımlanmıştır. Toplam puanın üçte ikisi projenin yürütülmesi, yönetimi ve çıktıların değerlendirme kapasitesine ayrılmıştır.

Her kriter için 0-5 arasında puan verilebilir. Kriterlere yarım puan da vermek mümkündür. Kriterlerin azami (parantez içindeki ikinci sayı) ve eşik puanları (parantez içindeki ilk sayı) yukarıda verilmiştir. Projenin hakem değerlendirmesinden geçer not alması için her kriterde eşik değerini aşması ve toplam

15 puandan en az 10 puan alması gerekmektedir. Böylece proje aldığı notla bir sıralamaya girer ve bundan sonraki seçici olan Komisyona iletilir. Komisyon genellikle en yüksek puanı alan projeden başlayarak koordinatörle müzakere sürecine başlar.

2.3.3. Kontrol ve Ön Değerlendirme

Proje teklifi Avrupa Komisyonu'na iletilmeden önce ÇP konusunda tecrübeli uzmanlarca okunarak değerlendirilmeli ve düzeltilmelidir. Bu hakemlerin mümkün mertebe projenin teknik konusundan uzak kişiler olması tavsiye edilir. Böylece teklif metninde teknik – akademik insanların teknolojiye ağırlık veren 'işletme körlüğü' hataları bulunup zamanında düzeltilebilir. Ön değerlendirme yapabilecek kişiler, daha evvel bu tip projelerin değerlendirmesini yapmış hakemler, proje teklifi yazmış olan koordinatörler, proje yürütücüleri, çeşitli SA projelerinde danışman olarak eğitilenler olabilir.

Ön değerlendirme için Üniversitelerin ÇP Ofislerine, Ulusal İrtibat Noktalarına ve www.fp7.org.tr gibi adreslere veya bağımsız danışmanlara müracaat edilebilir.

3. PROJE YÖNETİMİ

Çerçeve Programına katılım kararı verme sürecinde kurumların konsorsiyum içindeki hak ve yükümlülüklerini öğrenmeleri gerekir. 5.ÇP ve Türkiye anketinde (Ş. Yonsel, İstanbul 2002) projelere katılan Türk araştırmacıların pek azının yasal haklarının bilincinde olduğu görülmüştür. Bunun neticesinde elde edilen çıktıların fikri mülkiyet hakları genellikle kullanılamamıştır. ÇP'lerin başarı değerlendirmesinde bu husus da dikkate alınmalıdır. Bilhassa ticari kurumların bu

kuralları iyi bilmeleri önemlidir. Bu bölümde anlatılan proje yönetimi, sözleşmeler, mali ve idari kuralların kaynakları aşağıdaki belgelerdir.

Yasal dökümanlar (Legal documents for implementation),
http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html

Rules for submission, evaluation, selection, award

Standard model grant agreement

Marie Curie model grant agreement

Rules on verification of existence, legal status, operational and financial capacity, Financial Viability Check tool v3

Kılavuzlar (Guidance documents),
http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html

Guidance notes on project reporting and Guidance notes on project technical review, 2008-11-10

Yardımcı internet siteleri

IPR Helpdesk, www.ipr-helpdesk.org

Finance Helpdesk, www.finance-helpdesk.org

3.1. Sözleşmeler

ÇP proje teklifi uluslararası bir konsorsiyum tarafından AB Komisyonuna sunulur. Desteklenen projelerde konsorsiyum ile Komisyon arasında bir sözleşme yapılır. Proje bu sözleşmenin ve yayınlanmış olan çeşitli

3. Proje Yönetimi

belgelerin kurallarına uygun olarak yönetilir. Konsorsiyum üyeleri bağımsız tüzel kişiler yani kurumlardır. Konsorsiyumun yasal dayanağı ortakların aralarında yaptıkları sözleşmelerle oluşturulur. ÇP’de üç kademeli bir sözleşme sistemi vardır:

Ön sözleşme, ‘Memorandum of Understanding’

Konsorsiyum sözleşmesi, ‘Consortium Agreement’

AB Komisyonu ile hibe sözleşmesi, ‘Grant Agreement’

AB Komisyonu ile yapılan hibe sözleşmesinde yararlanıcıların yükümlülüğü projeyi verilen süre içinde bitirmek ve elde edilen çıktıları kullanmaktır. Bunun karşılığında Komisyon projeye finansal destek verir. Bu destek proje giderlerinin belirli bir yüzdesini karşılar

3.1.1. Ön Sözleşme (MOU- Memorandum of Understanding)

Proje teklifi Brüksel’e gönderilmeden önce, ortaklar arasında bir ön sözleşme (memorandum of understanding, MOU) yapılması ve konsorsiyum sözleşmesinin ana hatlarıyla saptanması tavsiye edilmektedir. MOU proje desteği onaylanmadan yapılır ve gelecekteki olası ihtilafların önlenmesi hedeflenir.

Gizlilik kuralları, komisyondan gelecek olan kaynağın ortaklar arasında nasıl paylaşılacağı, fikri mülkiyet ile ilgili düzenlemeler, yükümlülükler ve haklar MOU’da saptanmalıdır. Konsorsiyum oluşumu tamamlandıktan sonra müzakere aşamasında gereken konsorsiyum sözleşmesinde (consortium agreement) bu hususlar daha etraflı ve bağlayıcı şekilde ele alınmalıdır.

3.1.2. Konsorsiyum Sözleşmesi (CA- Consortium Agreement)

CA proje süresince AB-Komisyon sözleşmesinin yanında ortaklar arasındaki yasal ilişkileri ve yükümlülükleri düzenler.

CA genellikle mecburidir, ancak mecburi olmadığı projeler çağrı metinlerinde belirtilir. Mecburi olmasa da CA’nın düzenlenmesi Komisyon tarafından tavsiye edilmektedir. CA önceden yapılmış olan MOU’ya dayanarak Hibe Sözleşmesinden (GA) önce ortaklar tarafından imzalanmalıdır.

CA, konsorsiyumun yönetimini düzenler; özel bir anlaşma olduğu için içeriği ortaklar tarafından serbestçe saptanabilir. Ancak Hibe sözleşmesi maddelerine veya ÇP kurallarına aykırı olamaz. CA belirli durumlarda mecburi olmasına karşın içeriği kurala bağlanmamıştır. Örnek sözleşmeler CORDIS’te (Checklist for a Consortium Agreement, http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html) ve IPR Helpdesk sitelerinde bulunabilir (www.ipr-helpdesk.org),

3.1.3. Hibe Sözleşmesi, (GA-Grant Agreement)

http://cordis.europa.eu/fp7/calls-grant-agreement_en.html#standard_ga Hakem değerlendirmesi sonucunda eşiği geçerek başarılı olan proje teklifi, aldığı nota göre sıralamaya girmektedir. Bundan sonraki süreç olan ‘Müzakereye Davet’ bir STREP örneğinde açıklanacaktır.

3.2. Müzakere Süreci (Negotiation)

Proje kabul edildikten sonra koordinatör Komisyonla müzakereye davet edilir. Komisyon adına müzakereleri bir Proje Sorumlusu “Project Officer, PO” yürütür. Davet mektubuna ek olarak:

- Müzakere hazırlık kılavuzu (negotiation guidance notes)
- Hibe Sözleşmesi (Grant Agreement, GA) ve ekleri, (Annex II - General Conditions, v.d.)
- Hibe Sözleşmesi Hazırlama Formları (Grant Preparation Forms,(GPFs),
- Mali kılavuz (Financial Guidelines)
- Konsorsiyum sözleşmesi için tavsiyeler (checklist for a consortium agreement)
- ve bunlardan başka gereken yardımcı bilgiyi içeren belgeler gönderilir.

Koordinatör, hakemlerin değerlendirme raporuna (ESR) uygun taslak bir Hibe Sözleşmesi (GA) ve onun eki olan teknik şartnameyi (Annex I; DOW) hazırlar. Bu iş için kullanılan Hibe Sözleşmesi Hazırlama Formları (GPFs) aslında proje teklifinin B kısmının revize edilmiş şeklidir. DOW projenin detaylandırılmış bütçesini de içerir. GPFs internet üzerinden bir BT-aracı kullanılarak doldurulur. Müzakere teknik ve mali-yasal konularda sürdürülür. Müzakere sürecinde konsorsiyum bütçesi PO tarafından azaltılabilir, bazı ortaklar konsorsiyumdan çıkarılabilir, yeni ortaklar koordinatöre tavsiye edilebilir. Bunun sonucunda projenin teknik kısmı olan DOW revize edilir ve hibe sözleşmesinin teknik şartnamesi Ek I olarak anılır (Annex I, description of work, DOW). Proje süreci artık nihai DOW üzerinden denetlenecektir. DOW ve diğer tüm belgeler üzerinde mutabakat sağlandıktan sonra Komisyon sözleşmeyi koordinatöre imzalaması için iletir. Koordinatörün imzasından sonra Komisyon adına PO sözleşmeyi imzalar; sözleşme artık geçerlidir. Bundan sonra koordinatör diğer

ortaklara A-formlarını (mutabakat metni) imzalatır; konsorsiyum yasal olarak çalışmaya başlar.

3.3. Kabul Edilen Giderler

3.3.1 Dolaysız Giderler (Direct Costs)

Yararlanıcı tarafından doğrudan proje için yapılan her türlü harcama dolaysız gider sınıfındadır.

Proje ile ilgili her türlü mantıklı ve ekonomik masraf gider olarak kabul edilir. Kabul edilen giderlerin genel prensipleri:

- a) Aktüel (harcamaların yapılmış ve belgelenmiş olması), ekonomik (en uygun fiyata en faydalı hizmet veya mal alımı) ve gerekli (projede taahhüt edilen işleri yapmak için gerekli) olmalıdır.
- b) Yararlanıcının muhasebe sistemine uygun olarak muhasebeleştirilmiş olmalıdır.
- c) Proje süresi içinde harcanmış olmalıdır.
- d) Yararlanıcının muhasebe sistemi yararlanıcının yaşadığı ülkenin kurallarına uygun olmalıdır. Bu kurallar Türkiye'deki kamu kurumları için 25 Mart 2005 tarihli Resmi Gazetede 'Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Esas ve Usuller' adı altında yayınlanmıştır.
- e) Giderler yararlanıcının iş alanına ve şirket kültürüne uygun olmalıdır (örnek bkz. 3.3.1.2 Seyahat ve harcırah giderleri).

Ayrıntılarına girmeden ve kısaca ifade edilirse kar amacı ile ilgili her türlü kalem ve dolaylı vergiler (KDV, vb) gider olarak kabul ve telafi edilmez. Türkiye'de ÇP fonlarının Katma Değer Vergisinden muaf tutulması için gereken yasal

düzenleme 20 Mayıs 2005 tarihli ve 25820 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. www.fp7.org.tr

Uçak biletlerine ilave edilen havaalanı vergileri zaman zaman tartışma konusu olmaktadır. Genel olarak havaalanı vergileri gerçek bir vergi olmayıp havaalanı hizmetleri için alınan bir ücrettir. Faturada yakıt, sigorta, hizmet payı, fiyatı gibi ibareler varsa bunlar kabul edilebilir giderlerdir. Ancak sadece havaalanı vergisi ibaresi varsa, yararlanıcının bir belge yardımı ile bu verginin vergi olmadığını kanıtlaması gerekmektedir.

7.ÇP'de bütçede beyan edilen gider kalemleri arasında aktarma yapılabilir. Belirli gider kalemleri için bazı kurallar geçerlidir:

3.3.1.1 Personel Giderleri

Destekler ağırlıklı olarak personel maaşı, seyahat ve harcırah kalemlerine verilmektedir. Kar amacı gütmeyen akademik, öğretim ve araştırma kurumları ile KOBİ'lerde personel giderleri % 75, diğer tüm kurumlarda % 50 oranında desteklenir. Destekler brüt maaş üzerinden ve maaş bordroları esas alınarak hesaplanır. Böylece tüm sosyal, sağlık ve emeklilik kesintileri de destek kapsamındadır.

Proje ile ilgili işlerde çalışan personelin sadece proje için çalıştığı saatler destek kapsamındadır. Kurumlar yıllık verimli çalışma günlerini hesaplayarak oransal olarak bordroda belirtilen çalışma günlerinden eksilterek desteğe taban olacak günleri saptamalıdır.

Bunun haricinde yararlanıcı kurumun çalışanları gerçek çalışma saatlerini günlük, haftalık veya aylık çizelgelerde belirtmeli, kağıt veya bilgisayar ortamında saklamalıdır. Bu çizelgeler yararlanıcının proje yürütücüsü tarafından kontrol edilir.

Bir yılda toplam gün	365
Hafta sonları	-104
Yıllık izin	-21
Resmi v.d.tatiller	-15
Hastalık v.d. mazeretler	-15
Yıllık verimli çalışma günleri	210

Tablo 6: Yıllık verimli çalışma günleri hesaplanması, bir örnek

3.3.1.2 Seyahat ve Harcırah Giderleri

Seyahat ve harcırah giderler yararlanıcının iş alanına ve şirket kültürüne uygun olmalıdır. Örnek: Kurumun yöneticisi her zaman ekonomi sınıfında uçuyorsa, proje toplantılarına giderken birinci sınıf uçamaz. Ancak yöneticinin her zaman birinci sınıfta uçtuğu muhasebe defterinde geriye dönük ispatlanabilirse, proje desteğini birinci sınıf bilet için kullanabilir. Türkiye'de bazı üniversitelerde olduğu gibi konaklama ve harcırah giderleri götürü bir şekilde karşılanıyorsa, ÇP projelerinde de bu sistem geçerli olur.

3.3.1.3 Demirbaş Giderleri

Demirbaşlar için verilecek destek yararlanıcının kullandığı amortisman sistemi ve projede kullanma süresi dikkate alınarak hesaplanır. Yararlanıcının kullandığı sistemde bir cihazın amortisman süresi 5 sene ise ve proje kapsamında 2 sene kullanılacaksa değerinin 2/5 oranında bütçeye yazılabilir. Bu 2/5 oranındaki değer sanayi kurumunda % 50, KOBİ ve Üniversitede % 75 olarak desteklenir. Demirbaş ekipmanın nakliyesi, kurulumu, devreye alınması v.b. gibi tüm masraflar gider olarak gösterilebilir.

3.3.1.4 Sarf Malzemesi Giderleri

Proje için gereken her türlü sarf malzemesi gider olarak bütçelenebilir. Sarf malzemelerinin tanımı yararlanıcının olağan uygulamasına göre yapılır. Örneğin bir laboratuvarın sarf malzemesi olarak kullandığı bir analiz cihazı parçası başka bir laboratuvar için demirbaş sayılabilir. Önceki dönemlerde bu parça hangi kalemden temin edilmiş ise o kalemde proje bütçesine dahil edilir.

3.3.1.5 Alt Yüklenicilik Giderleri

Alt yüklenici hizmetleri için yapılan harcamalar dolaysız gider olarak kabul edilir. Ancak yararlanıcılar proje ile ilgili esas görevleri taşeronlara devredemez. Taşeronlar projenin gerçekleşmesi için gereken tali ve yardımcı işleri üstlenebilirler.

Örnek: Yararlanıcılardan bir KOBİ çiftlikler için küçük boyutta prototip bir biyogaz tesisi imal edecek, devreye alacak ve çalıştırarak sitemin uygunluğunu gösterecektir (demonstration). Biyogaz reaktörü daha iyi izolasyon için toprağa gömülecektir. Hafriyat ve betonarme işleri bir taşeron tarafından yapılacaktır.

3.3.1.6 Denetim Sertifikası Giderleri

Mali denetim ve yöntem denetimi sertifikası giderleri yönetim giderlerinden sayılmakta ve tüm proje tiplerinde % 100 oranında desteklenmektedir.

3.3.2 Dolaylı Giderler (overhead)

Dolaylı giderler yararlanıcının doğrudan proje için yaptığı harcamaların dışında fakat yararlanıcının muhasebe sisteminde dolaysız harcamalarla ilişkilendirilebilen giderlerdir. Dolaylı giderler (overhead) yönetim, teknik ve lojistikle ilgili yararlanıcının genel giderlerini kapsar. Genel olarak tesis ve bina amortismanı, su, gaz elektrik gibi enerji giderleri, bakım, onarım, sigorta, ofis hizmetleri, ekipmanı ve sarf malzemeleri, iletişim, posta, bilişim giderleri, güvenlik, muhasebe, insan kaynakları, hukuk danışmanlığı, eğitim, dokümantasyon gibi yönetim giderleri dolaylı gider olarak kabul edilir.

Dolaylı giderler yararlanıcının muhasebe sistemi kullanılarak saptanır. Eğer analitik bir muhasebe sistemi kullanılıyorsa dolaylı giderler otomatik olarak kaydedilmektedir. Analitik muhasebe sistemine sahip olmayan yararlanıcılar basit metotlarla dolaylı giderlerini hesaplayabilir.

Örnek: Bir kurum aynı anda üç proje yapmaktadır. 1. proje AB tarafından desteklenmektedir. Kurumun yıllık kabul edilebilir dolaylı giderleri 10 000 €'dur. Kurum AB projesi için harcanan dolaylı giderlerini iki ayrı yöntemle saptayabilir:

Çalışma süresi yöntemi:

Kurumun projelerde yıllık toplam çalışma süresi 2000 saattir. Böylece bu kurum AB destekli projesinde 3000 € yıllık dolaylı gideri bütçesine alabilir.

Çalışma Saati oranı	$10\ 000\ \text{€} / 2000\ \text{saat} = 5\ \text{€} / \text{saat}$
Proje 1:	$600\ \text{saat} > 600 \times 5 = 3000\ \text{€}\ \text{dolaylı gider}$
Proje 2:	$400\ \text{saat} > 400 \times 5 = 2000\ \text{€}\ \text{dolaylı gider}$
Proje 2:	$1000\ \text{saat} > 1000 \times 5 = 5000\ \text{€}\ \text{dolaylı gider}$

Personel gider oranı yöntemi:

Kurumun yıllık personel gideri 100 000 € Kurum bu yöntemle de AB destekli projesinde
Personel gider oranı $10\,000\text{€} / 100\,000\text{€} = 0.1$ (10%) 3000 € yıllık dolaylı gideri bütçesine alabilir.

Proje 1:	30 000 € > 30 000 x 0.1 = 3000 € dolaylı gider
Proje 2:	20 000 € > 20 000 x 0.1 = 2000 € dolaylı gider
Proje 2:	50 000 € > 50 000 x 0.1 = 5000 € dolaylı gider

Götürü Dolaylı Gider Oranları % 20

Dolaylı giderlerini hesaplayamayan veya hesaplamak istemeyen yararlanıcılar götürü dolaylı gider oranı olan % 20'yi talep edebilirler. Bu durumda yararlanıcı sadece dolaysız giderlerinin hesabını vermek durumunda olup, % 20'lik fonu belge göstermeden hakedebilir. Örnek:

Yaralanıcının dolaysız proje giderleri:

Personel	400 000 €
Taşeron	100 000 €
Seyahat	10 000 €
Demirbaş	100 000 €
Sarf malzemesi	40 000 €
Toplam dolaysız gider	650 000 €

Dolaysız gider hesaplaması: $650\,000 - 100\,000$ (taşeronluk hizmeti) = $550\,000\text{€} \times \%20 = 110\,000\text{€}$. Yaralanıcının proje bütçesi: $650\,000 + 110\,000 = 760\,000\text{€}$.

Geçici oran % 60

2010 yılına kadar geçerli olan % 60 tutarında götürü dolaysız gider oranını kullanmak için belirli şartların oluşması gerekmektedir:

1. Kurumun yasal durumu: kar amacı gütmeyen kamu kurumları, yüksek öğretim, araştırma kurumları, KOBİ'ler (personel sayısı 250'den az, yıllık ciro 50 Milyon €'dan az ve/veya yıllık bilanço 43 milyon €'dan az olan şirketler)

2. Kurumun muhasebe sistemi: dolaylı ve dolaysız giderleri ayıramaz

3. Proje ve iş tipi: Araştırma, geliştirme, teknoloji ve uygulama işleri, NoE, CP ve KOBİ projeleri

2010-2013 arasında ise geçici götürü oran düşürülerek %40 olarak belirlenmiştir.

3.4. Destek Oranları

6.ÇP'de konsorsiyuma katılan her kurum kullandığı muhasebe sistemini yansıtan bir bütçe tipi seçerdi.

Bütçe modeli	İsim	Kurum tipi	Destek
AC	Additional cost flat rate	Gerçek kişiler, kar amacı gütmeyen kurumlar, üniversiteler (muhasabe sistemi dolaylı/ dolaysız giderleri ayıramaz)	sadece dolaysız giderler desteklenir, dolaylı giderler (overhead) dolaysız giderlerin %20'si oranında desteklenir
FC	Full cost	Her türlü tüzel kişilik, (muhasabe sistemi dolaylı/dolaysız giderleri ayırabilir)	tüm dolaysız ve dolaylı giderler (overhead) destek kapsamındadır
FCF	Full cost flat rate	Kar amacı gütmeyen kurumlar, KOBİ'ler (muhasabe sistemi dolaylı/ dolaysız giderleri ayıramaz)	FC modelinin basiti, dolaylı giderler (overhead) dolaysız giderlerin %20'si oranında desteklenir

Kaynak: Financial guidelines, 2005

Tablo 7: 6.ÇP'de bütçe modelleri

7.ÇP'de bu sistem değiştirilmiştir. Prensip olarak yararlanıcılar proje ile ilgili tüm giderlerini bildirirler. Bu giderler doğrudan ve dolaylı giderlerdir. Ancak dolaylı giderlerini hesaplayamayanlar 6.ÇP'de olduğu gibi % 20 götürü bir dolaylı harcamalar gideri talep edebilirler. 6.ÇP'de kullanılan AC modeli 7.ÇP'de kaldırılmıştır. 7.ÇP'de AC modelinden yeni sisteme geçişi yumuşatmak hedefi ile geçiş

dönemi için daha yüksek götürü dolaylı gider oranları saptanmıştır. Üniversiteler, araştırma merkezleri, akademiler gibi kar amacı gütmeyen kurumlar için FCF modelindeki götürü dolaylı gider destek oranı (overhead) 2007-2010 yılları arasında % 60, olarak saptanmış, 2010-2013 yılları arasında ise bu oran % 40 olmuştur.

Cost regime	Açıklama	Organizasyon tipi ve götürü dolaylı gider desteği
FC	Muhasabe sistemi dolaylı/dolaysız giderleri analitik veya basit sistemlerle ayırabilen kurumlar	Tüm tüzel kişilik ve kurumlar, tüm dolaylı giderlerini beyan ederler
FCF	Muhasabe sistemi dolaylı/dolaysız giderleri ayıramayan kurumlar	Sanayi kuruluşlarında götürü dolaylı gider desteği % 20 KOBİ, üniversiteler, kar amacı gütmeyen kamu ve araştırma kurumları 2007-2010 arasında % 60 2010'dan sonra % 40'tan az olmayan dolaysız gider desteği

Tablo 8: 7. ÇP'de gider düzenleri (cost regime), Guide to Financial Issues, 24/07/2007

Aşağıdaki hesap örneklerinde görüleceği gibi AC modelinin kaldırılması ve üç yıllık bir geçiş dönemi oluşturulması ile akademik kurumlar 6.ÇP'ye oranla çok daha yüksek oranlarda desteklenebileceklerdir.

7. ÇP'de destek oranları proje tiplerine (funding regimes) ve yararlanıcı kurumların yasal durumuna göre farklıdır. Kar amacı gütmeyen kurumların

destek oranları kar amacı güden kurumlardan daha yüksektir. KOBİ'ler 7.ÇP'de daha yüksek oranda desteklenmekte ve kar amacı gütmeyen kurumların sınıfında yer almaktadır.

İşbirliği projeleri (CP - Collaborative Projects) ve mükemmeliyet ağları (NoE - Networks of Excellence) için destek oranları Tablo 9'da verilmiştir.

İş tipleri (activity categories)	Ticari kurumlar	Kamu akademi araştırma ve KOBİ
Araştırma, teknoloji geliştirme, inovasyon (RTD)	% 50	% 75
Uygulama (demonstration)	%35	%50
Diğer: Tanıtım (dissemination), (networking), Koordinasyon, fikri mülkiyet, rapor, fizibilite v.b.	% 100	% 100
Eğitim (training)	% 100	% 100
Yönetim (consortium management)	% 100	% 100
Dolaylı (overhead)	% 50 (FCF modeli % 20)	% 60 > 2010 en az %40
Alt yüklenici (subcontracting)	% 50	% 75

Tablo 9: CP ve NoE proje tiplerinde yapılan işin niteliğine ve kurum kimliğine göre destek oranları

Yönetim (consortium management) giderlerinde 6.ÇP'de olan toplam desteğin azami % 7'si sınırı kaldırılmıştır. Tüm giderler % 100 oranında desteklenecektir.

Koordinasyon ve destek projelerinde (CSA - Coordination and Support actions: CA, SA),

İleri araştırma projelerinde (Frontier research actions) ve

Eğitim-kariyer geliştirme projelerinde tüm iş tipleri için destek oranları % 100 'dür.

CSA projelerinde dolaylı gider (overhead) destek oranı tüm bütçe modellerinde en fazla % 7 ile sınırlıdır.

Seçilen bütçe modeline göre aynı harcamayı yapan kurumlar farklı destekler almaktadır. Bu olgu basit bir örnekte incelenebilir. Örnekte, her bütçe modelinden bir kurum seçilmiştir. Her kurumun 85000 € personel (maaş, seyahat, harcırah) ve 30000 € sarf malzemesi (bu iki gider kalemi RTD kapsamındadır), 10000 € tanıtım (dissemination) ve 5000 € yönetim (management) gideri olduğu kabul edilmiştir. Yani her kurumun bütçesi 130000 €'dur.

Üniversite, Araştırma Merkezi

7. ÇP'deki en önemli değişikliklerden birisi artık kadrolu akademik personelin (Prof. Doç., Dr.) maaşlarının da gider olarak kabul edilmesidir. 6.ÇP'de bu mümkün değildi. Buna karşılık destek oranı da 6.ÇP'deki % 100 den % 75'e düşürülmüştür. Üç yıllık bir geçiş süresinde (derogasyon) akademik kurumların dolaylı giderleri (overhead) % 60 olarak kabul edilmiştir. 2010 tarihinden sonra ise bu oran % 40'a düşmüştür.

Dolaysız giderleri 130000 € olan üniversite bu hesaba göre 78000 € gideri de dolaylı gider (overhead) olarak bütçesine katar:

$$130000 + 78000 = 208000 \text{ €}$$

Tanıtım (dissemination) ve yönetim (management) giderleri %100 oranında desteklenmektedir. Geri kalan miktar olan 193000€ %75 oranında desteklenir: 144750€. Böylece üniversite 130000€ doğrudan gideri olan projede toplam 159750€ ile desteklenir.

Bu destek 2010 yılından sonra ise 140250 € ile ve yine dolaysız giderlerden daha fazladır.

6.ÇP'de aynı bütçeye sahip olan üniversitede projeye katılanların hepsinin kadrolu personel

olması ve bu personelin 15000 € seyahat ve harcırah harcaması yapması durumunda, 15000 (seyahat ve harcırah) + 30000 (sarf malzemesi) + 10000 (tanıtım) + 5000 (yönetim) = 60000 € tutarındaki harcama gider olarak kabul ediliyor ve % 100 oranında destekleniyordu. Üniversite dolaysız giderin % 20 oranında, yani 12000 € dolaylı gider desteği alıyordu. Böylece 6.ÇP'de üniversitenin verdiği 130000 € bütçe, 72000 € ile desteklenmiş oluyordu.

KOBİ

KOBİ'lere 6.ÇP'deki destek oranı % 50, 7.ÇP'de % 75'e yükselmiştir. Üç yıllık bir geçiş süresinde (derogasyon) KOBİ'lerin de dolaylı giderleri (overhead) % 60 olarak kabul edilmiştir. 2010 tarihinden sonra ise bu oran % 40'a düşmüştür. KOBİ'ye 7.ÇP'de 130000 € üzerinden % 60 oranında dolaylı gider desteği olan 78000 € tahsis edilecektir: 130000 + 78000 = 208000 €. Tanıtım (dissemination) ve yönetim (management) giderleri %100 oranında desteklenmektedir. Geri kalan miktar olan 193000 € % 75 oranında desteklenir: 144750€. Böylece KOBİ, 130000€ doğrudan gideri olan projede toplam 159750 € ile desteklenir.

Bu destek 2010 yılından sonra 140250 € ile ve yine dolaysız giderlerden daha fazladır.

6.ÇP'de aynı bütçe ile KOBİ'lerin alabildiği destek 80500 € olmakta idi.

Sanayi Kurumu FC Modeli

Sanayi kurumu son iki yıllık defterlerini inceleyerek dolaylı giderlerin personel giderlerinin % 80'i olduğunu saptamıştır. Bu durumda dolaylı gider (overhead) desteği

olarak 68000 € destek hanesine yazılır ve toplam desteklenecek gider 85000 (personel) + 30000 (sarf malzemesi) + 68000 (overhead) + 10000 (dissemination) + 5000 (management) = 198000 € olur. Personel ve sarf malzemesi FC modelinde % 50 oranında, yönetim ve tanıtım ise %100 oranında desteklenir. Böylece sanayi kurumunun 130000 € olan dolaysız proje gideri ile 106500 destek alır.

6.ÇP'de destek miktarı 101500 € oluyordu.

Sanayi Kurumu FCF Modeli

FCF modeli beyan eden Sanayi kurumuna 7.ÇP'de 130000 üzerinden % 20 oranında dolaylı gider desteği olan 26000 € tahsis edilecektir: 130000 + 26000 = 156000 €.

Personel ve sarf malzemesi % 50 yönetim ve tanıtım %100 oranında desteklenir. Böylece sanayi kurumu 130000 € dolaysız gidere karşılık 85500 € destek alır.

6.ÇP'de aynı bütçe ile FCF modelindeki kuruluşların alabildiği destek 80500 € olmakta idi.

Yukarıdaki örneklerdeki hesaplanan destek miktarları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Görüldüğü gibi 7.ÇP'de tüm kurumların destek oranları artmıştır. Sanayi kurumlarının artış oranı en azdır. KOBİ'ler ve Akademik kurumlar proje için kullandıkları dolaysız giderlerin üzerinde miktarlarla desteklenmektedir. Üç yıllık geçiş döneminde daha da fazla olmak üzere üniversiteler doğrudan harcamalarının yaklaşık iki katını destek olarak alabileceklerdir.

Kurum/ÇP	Üniversite	KOBİ	Sanayi FC	Sanayi FCF
6.ÇP	72000 €	80500 €	101500 €	80500 €
7.ÇP 2007-2010	159750 €	159750 €	106500 €	85500 €
7.ÇP 2010-2013	140250 €	140250 €	106500 €	85500 €

Tablo 10: 85000€ personel, 30000€ sarf malzemesi, 10000€ tanıtım ve 5000€ yönetim gideri, toplam 130000€ gideri olan 4 kurumun 6. ve 7.ÇP'de aldıkları destek miktarları.

Bu basit örnekte görüldüğü gibi kurumların yasal durumu ve muhasebe sistemi alacakları desteği önemli ölçüde etkilemektedir. Burada bahsedilmesi gereken bir husus FCF modelinde KOBİ ve üniversitelere % 60 ve daha sonra % 40 ve sanayi kurumlarında % 20 oranındaki götürü (overhead) desteği için gider belgesi aranmamasıdır. FC modelinde ise daha yüksek oranlarda da olabilen 'overhead' giderlerinin de belgelenecek muhasebe defterine işlenmiş olması gereklidir.

Komisyonun desteği giderlerin telafisi esasına uyar. İki ana prensip geçerlidir: karşılıklı prensibi (non-profit) ve yardımcı finansman prensibi (co-financing). Bu prensipler neticesinde destek giderlerin % 100'ünü geçemez (non-profit) ve destek giderlerin % 100'üne eşit olamaz (co-financing).

NoE ve Marie Curie projelerinde verilen destekler götürü (lump sum) olup doğrudan kişi sayısına göre ve gider belgesi ibra etmeye

gerek olmadan verilir. NoE projelerinde bir yıllık araştırmacı desteği 23500 €'dur. Ancak yayımlanan çalışma programlarına dikkat etmek gerekmektedir; bazı NoE projelerinde götürü destek yerine harcamaların telafisi yöntemi uygulanabilir.

KOBI (Research for SME's & SME Associations) Projelerinde Bte

6.P'de KOBI projelerinden (CRAFT) farklı olarak 7.P'de bazı önemli değişiklikler yapılmıştır. Diğer tüm proje tiplerinde yararlanıcıların proje kapsamı içinde aralarında yaptıkları hizmet ve mal alımları gider olarak kabul edilmez. 7.P'de KOBI'ler araştırmacı kurumdan (RTD performer) fatura karşılığı aldıkları araştırma hizmetini gider olarak gösterir. KOBI projelerinde araştırmacı kurumlar sadece yönetim ve tanıtım (management, dissemination, destek oranı % 100) gibi işler için Komisyon tarafından desteklenir. Asıl işleri olan araştırma için ise giderleri fatura karşılığında ve % 100 oranında KOBI tarafından karşılanır. KOBI'lerin btesinde ise araştırma kurumuna verilecek fonun (RTD, destek oranı % 75) yanında yönetim, tanıtım (management, dissemination, destek oranı % 100) ve uygulama (demonstration, destek oranı % 50) giderleri olabilir.

KOBI projelerindeki bir diğer özellik toplam btenin Araştırmacı Kurumların fatura ettiği miktarın azami 1.1 katı olabilmesidir. rnek:

Araştırmacı Kurumlara verilecek Ar-Ge hizmeti karşılığı 100 000 €

Diğer giderlerle birlikte toplam bte 120 000 €

Komisyonun destek vereceği bte 110 000 €

3.5. Fikri Mülkiyet Hakları

P'nın yasal metinlerinde projeler sonucunda elde edilen çıktıya 'nplan' (foreground) adı verilmektedir. n plan bir yazılım, rapor, prototip, cihaz veya veritabanı, kısacası herhangi bir bilgi olabilir. Bilginin mülkiyet hakları çok açık bir şekilde düzenlenmiştir.

"Foreground" P projesi kapsamında ve süresi içinde elde edilen herşey ve her türlü bilgidir.

"Background" (pre-existing know-how) proje başlamadan önce katılımcı kurumun sahip olduğu bilgidir. Bu bilgi patentlenmiş, gizli veya açık olabilir ve kurumun konsorsiyuma yaptığı kaynak katkısının önemli bir parçasıdır.

ereve Programlarında fikri mülkiyet hakkı kuralları yalın ve basittir:

Her katılımcının proje erevesi içinde ürettiği bilgi sadece kendisine aittir.

Eğer bu bilgi ortak çalışma sonucunda üretilmiş ise, ortak mülkiyet söz konusu olur.

Konsorsiyuma dahil olanlar tüzel kişilerdir (gerçek kişilerin konsorsiyumlara katılımı ancak çok sınırlı ve istisnai bir durumdur). Bu nedenle fikri haklar da bu tüzel kişilere, yani kurumlara, aittir. Kurumlarda alışan gerçek kişilerin fikri mülkiyet hakkı yoktur. Eğer Türkiye'de niversiteler gibi kurumlarda çalışanlar fikri mülkiyet haklarına şahsen sahip olabiliyorlarsa, proje başlamadan önce niversite ve elemanları arasında bunu telafi eden bir sözleşme yapılmalıdır.

Projenin bütünü ortakların ürettiği bilgi parçalarından oluşmaktadır ve her kurumun elde ettiği bilgi kendi malıdır. Proje çıktısını bir bütünü olarak değerlendirmek için kurumların aralarında lisans, hak devri vs gibi

anlaşmalar yapmaları gerekir. Konsorsiyuma dahil olan ortakların ancak bir kısmının proje çıktılarını ticari olarak değerlendirme potansiyeli vardır. Konsorsiyum kurulurken bu denge unsuru da dikkate alınmış olmalıdır. Konsorsiyum sözleşmesinde elde edilecek bilginin ortaklar arasındaki paylaşım esaslarının belirlenmesinin ne kadar önemli olduğu burada görülmektedir.

'Foreground' korunmaya değer ise sahibi tarafından patentlenebilir. Bilgiyi üreten kurum koruma işlemlerini yerine getirmez ise Komisyon bu işi üstlenebilir. Hedef, projeler dahilinde üretilen bilginin kullanılmasıdır. Bu nedenle yararlanıcılar ürettikleri 'foreground'u kullanmak ve tanıtmak yükümlülüğündedir. Tanıtım, yani yayınlamadan, 45 gün önce yararlanıcı diğer konsorsiyum üyelerini haberdar eder; gözden kaçmış ve korunmaya değer bilgilerin konsorsiyum üyeleri tarafından değerlendirilmesine fırsat tanınır. 'Foreground' yararlanıcı tarafından başka bir kuruma transfer edilebilir. Ancak bu durumda da yazılı olarak konsorsiyum üyelerinin haberdar edilmesi ve bir itiraz gelmemesi gerekmektedir. ÇP dışındaki ülkelere yapılacak 'foreground' transferine Komisyon da itiraz edip engel olabilir.

KOBİ projelerinde fikri mülkiyet hakları

KOBİ projelerinin fikri mülkiyet hakları açısından istisnai bir konumu vardır. KOBİ ve KOBİ Birliklerinin araştırma projelerinde üretilen bilgi (foreground) konsorsiyumdaki KOBİ'lerin ortak mülkiyetine geçer. Bu ortak mülkiyetin nasıl paylaşılacağı yapılan sözleşmeler çerçevesinde saptanır. Araştırmayı yapan kurumlar bilgi üzerinde hak iddia edemezler.

Proje imzalanmadan önce yapılan konsorsiyum sözleşmesinde, araştırmacı grupların (RTD performers) bilgiye ulaşma ve kullanma hakları saptanmalıdır. KOBİ'ler adına araştırmayı yapan katılımcılar, aksi sözleşme ile kararlaştırılmaz ise, ürettikleri bilginin kullanma haklarını proje süresi içinde aktaramazlar.

3.6. Kullanma Hakları (Access Rights)

Konsorsiyuma dahil bir yararlanıcı proje çerçevesinde yükümlü olduğu işleri yapabilmek için diğer bir yararlanıcının ürettiği bilgiye ihtiyaç duyar. Bu müşteri - tedarikçi ilişkisi çalışma paketleri olarak teknik şartnamede (Annex I, DOW) açıkça belirtilmiştir. Bilginin bir kurumdan diğerine aktarılması Kullanma Hakkı (access right) olarak tanımlanır.

Üretilen bilgi tüm yararlanıcılar tarafından kullanılamaz. Kullanma hakları ancak gerekçe ile kazanılır. Bu gerekçe de teknik şartnamede yazılıdır. Kullanma hakları herhangi bir lisans ücreti talep etmeden gereksinim duyan yararlanıcılara aktarılır. 'Background' bilgilere diğer yararlanıcılar projede tanımlanan iş planları kapsamında gereksinim duyarlarsa, bunlar lisans ücreti talep etmeden ve sadece proje süresi içinde aktarılmalıdır. Ancak eğer bir kurum proje başlamadan yapılan konsorsiyum sözleşmesinde 'background' bilgisini kullanılmak istemediğini beyan etmiş ve bu da kabul edilmiş ise, proje süresince bu yükümlülüğe girmez. Fikri mülkiyet haklarının paylaşımı ve kullanımı gibi hususların konsorsiyum sözleşmesinde saptanmış olmaları gereklidir.

3.7. Finansman

Komisyonun mali desteği konsorsiyum adına koordinatöre iletilir. Destek yararlanıcılara

değil, konsorsiyuma verilir; Koordinatör sadece aracıdır. Paranın konsorsiyum içinde hangi oranlarda ve ne zaman dağıtılacağını ortaklar kararlaştırır ve konsorsiyum sözleşmesinde (CA) belgelerler. Bu nedenle projenin sağlıklı yürümesi için konsorsiyum sözleşmesinin her ihtimali göz önüne alarak düzenlenmiş olması gerekir. Mali yönetim konusunda bilgi almak için www.finance-helpdesk.org adresine müracaat edilebilir.

3.7.1. Periyodik Ön-Finansman (Avans) Sistemi

Konsorsiyumların çalışmalarının aksamaması için periyodik ön-finansman sistemi uygulanır. Birinci raporlama döneminin bütçe payını aşan ödeme ilk hibe sözleşmesinin imzalanmasının ardından 45 gün içinde koordinatörün banka hesabına gönderilir. Bu miktardan yapılan %5 kesinti Komisyon tarafından Garanti Fonuna transfer edilir. Koordinatör Konsorsiyum Sözleşmesinde saptanan yönteme göre yararlanıcıların hesaplarına ödemeleri yapar. Ön-finansman, final ödeme sayılana kadar AB'nin mülkiyetindedir ve potansiyel bir borç sayılır (konsorsiyumun Komisyona borcu).

3.7.2. Raporlar

Komisyon proje giderlerini kısmi olarak karşılayarak destek verir. Destek, konsorsiyuma projenin başlaması ile avans olarak yollar. Bu avansı hak etmek için Hibe Sözleşmesinde (GA) saptanan raporlama dönemlerinin sonunda aşağıdaki belgelerin sunulması gerekir:

3.7.2.1. Mali Rapor

Dolaylı ve dolaysız kabul edilebilir gider belgelerinin ibrası, bütçe modeli ve destek oranları bilgileri mali raporun içeriğidir. Her

yararlanıcının istenen mali bilgileri işlediği C-formları (GA, Annex IV) koordinatör tarafından derlenerek rapor tamamlanır.

Giderler € cinsinden raporlanır. € haricinde para birimleri kullanan yararlanıcıların kur hesaplamasında iki seçenekleri vardır:

- Fatura tarihinde geçerli olan kur
- Rapor döneminin son ayını takip eden ayın ilk gün kuru

Her iki seçenekte de Avrupa Merkez Bankasının (European Central Bank, ECB) döviz kurları esastır (<http://www.ecb.int/stats/eurofxref/>).

3.7.2.2 Teknik ve Yönetim Raporları

Proje başarısının kıstası projenin teknik şartnamesidir (Annex I, DOW). Buna göre raporlama döneminde taahhüt edilen ve gerçekleşen teknik işler karşılaştırılarak raporlanır. Yine DOW'da belirtilen yönetim ile ilgili işlerin (toplantılar, kararlar vb.) raporu da yazılır. Bu raporlarda belirtilen işlerin yapılması için gereken harcamalar mali raporda verilmiştir.

3.7.2.3 Denetim Sertifikaları

1. Mali Denetim Sertifikaları (Certificate on Financial Statements, CFS)

6.ÇP'de mali rapora ek olarak bağımsız bir denetçiden sertifika (audit certificate) istenmekte idi. Hedef Komisyonun mali denetim yükünü hafifletmekti. Bu uygulama 7.ÇP'de de devam etmektedir ancak sertifika sayısı 375 000 € sınırı ile azaltılmıştır. Götürü usulle yapılan desteklerde (Marie Curie vs gibi) sertifika gerekmez. Türkiye'de Yeminli Mali Müşavirler bu sertifikaları Hibe Sözleşmesinin ekindeki D formuna uygun olarak (GA, Form

D, Annex VII) düzenleyebilirler. Denetçi, harcamaların projenin teknik şartnamesine ve ÇP kurallarına göre yapıldığını sertifikada beyan eder. Kamu kurumlarını yetkili bir kamu mercii (sayıştay vb gibi) veya kişi denetleyebilir. Denetim sertifikası CFS, 7.ÇP'de ancak Komisyonun yararlanıcıya aktardığı kümülatif destek 375 000 €'yu geçince gerekli olmaktadır. Bu ilk sertifikadan sonra kümülatif destek miktarı tekrar 375 000 €'yu geçerse bir sertifika daha gerekecektir. Böylece 6.ÇP'de eleştirilen sistem basitleştirilmiş ve daha az destek alan yararlanıcılar korunmuştur.

Geçmiş çerçeve programlarında verilen mali raporlarda en fazla hatanın dolaylı giderlerin hesaplanmasında ve personel giderlerinde olduğu saptanmıştır. Bu hataların azaltılması için 7.ÇP'de iki yeni denetim sertifikası getirilmiştir: yöntem ve personel denetim sertifikaları. Bu sertifikalar zorunlu değil ve ancak geçmiş programlarda birden çok projeye dahil olan yararlanıcılar içindir.

2. Yöntem Denetim Sertifikası (Certificate on the Methodology)

Yöntem sertifikasında (GA, Form E, Annex VII) bağımsız bir denetçi tarafından yararlanıcının personel ve dolaylı gider hesaplama yöntemlerini denetlenir. Yararlanıcı proje süresince ara ödemelerde mali denetim sertifikası (CFS) yükümlülüğünden muaf olur, sadece final mali raporu denetlenir.

3. Ortalama Personel Gideri Denetim Sertifikası (Certificate on Average Personnel Cost)

Bazı şirketlerde örneğin yılsonunda personele çeşitli başarı primleri v.b. ödenmektedir. Dolaysız giderlerin raporlanmasında ise

ödenmiş bordrolar esas alınmaktadır. Bu nedenle bilhassa büyük şirketlerin talebi üzerine 7.ÇP'de ortalama personel gideri beyanı da kabul edilmektedir. Bağımsız bir denetçi tarafından verilen denetim sertifikası ortalama personel giderlerini tayin eder.

Denetim sertifikası harcamaları da gider olarak kabul edilir ve yönetim giderleri kaleminden % 100 oranında desteklenir. Denetim sertifikaları, yararlanıcıları mali açıdan aklamaz. Proje bitiminden itibaren 5 sene süresince Komisyon tarafından mali kontroller düzenlenebilir.

3.8. Kontroller

Hibe sözleşmesi (grant agreement) imzalanmadan önce (ex-ante controls) ve proje süresi içinde ve sonrasında (ex-post controls) olmak üzere iki çeşit kontrol mekanizması vardır.

3.8.1 Hibe sözleşmesinden önceki kontroller

Ex-ante kontroller 7.ÇP'de yeniden düzenlenmiş ve kriterler standardize edilmiştir. Kontrol sözcüğü yerine doğrulama (verification) benimsenmiştir. Yararlanıcının varlığı, yasal durumu, operasyon kapasitesi ve mali kapasitesi doğrulanmaktadır. Bu işlemler proje teklif formlarındaki (proposal submission form, PSF) ve hibe sözleşmesi hazırlık formlarındaki (grant agreement preparation form, GPF) veriler kullanılarak belirli sabit kriterler çerçevesinde yapılır. 6.ÇP'de Komisyonla yapılan hemen her yazışmada çeşitli idari ve mali bilgiler vermek gerekiyordu. 7.ÇP'de oluşturulan Tekil Kayıt Sistemi (unique registration facility, URF) ile yararlanıcıların bu bilgileri sadece bir kez bildirmeleri yeterli

olacaktır. Yararlanıcılara URF tarafından verilen numara (participant identity code/ URF registraton number) kullanılarak projelere katılım sağlanacaktır.

3.8.1.1 Varlık ve Yasal Durum Doğrulaması

Gerçek ve tüzel kişilerin ve kamu kurumlarının varlığını ve yasal durumlarını belirten beyan ve belgeleri ibra etmeleri gerekir. Bunlar kimlik, vergi numarası, ticari gazete kaydı gibi belgelerin kopyalarıdır. Destek oranlarının saptanmasında kurumların yasal durumu öne çıktığı için (Bkz. 3.4) şirketlerin KOBİ statüsü veya kar amacı gibi konularda doğru beyanda bulunmaları önem kazanmıştır.

3.8.1.2 Operasyon Kapasitesi Doğrulaması

Yararlanıcılar proje teklifinde kurumlarını ve projede görev alacak personeli tanıtır. Bağımsız hakemler proje teklifini değerlendirirken tek tek yararlanıcılar ve tüm olarak da konsorsiyumun taahhüt ettiği işleri yapabileceğine dair bir hüküm verirler. Değerlendirme kriteri uygulama'dan (implementation) eşiğin üzerinde puan alan projeler ikinci aşamaya geçebilir.

3.8.1.3 Mali Kapasite Doğrulaması

Komisyon, yararlanıcıları mali güçlerini hibe sözleşmesi imzalanmadan denetler. Garanti fonu uygulaması ile mali denetimden muafiyet 6.ÇP'ye göre artmıştır. Burs alan gerçek kişiler, kamu kurumları, uluslararası organizasyonlar, yüksek öğretim kurumları ve Komisyondan 500 000 €'dan az destek alan ticari kurumlar mali kontrollerden muaftır.

Ticari bir kimliği olan koordinatör kurumlar destek miktarları 500 000 €'dan az da olsa mali kontrole tabidirler. Bunun dışında Komisyon elindeki bilgilere dayanarak gerekli

gördüğü kurumlardan mali durumlarını beyan etmelerini isteyebilir.

Mali kontrole tabi olan, yani ticari tüzel kişi olan koordinatörler ve destek miktarı 500 000 €'dan fazla olan ticari kurumlar son bir yıllık bilanço, kar-zarar hesabı gibi belgeleri Komisyona iletirler. Komisyon kamu fonlarını dağıtırken bir banker gibi davranır. Projenin başarılı olması için kurumların mali yapısının güçlü olması gerekir. Mali durumun değerlendirilmesi için saptanan likidite (liquidity), borç ödeyebilme (solvency) ve karlılık (profitability) kriterlerinden yeterli puan almak gerekmektedir. Komisyon yararlanıcıların mali durumlarını kendilerinin değerlendirebileceği bir yazılımı hizmete sunacaktır.

Mali durumu zayıf olan koordinatörler projelere ancak yararlanıcı olarak katılabilir. Komisyon bir kurumun mali durumunu yetersiz bulursa projeye katılmasını engelleyebilir.

3.8.2 Proje Süresinde ve Sonrasındaki Kontroller

Ex-post kontroller proje süresince veya proje bittikten sonra 5 sene içinde yapılabilir. Teknik, etik ve mali konularda kontroller yapılır. Komisyon denetçi olarak AB memurları veya sözkonusu ülke içinden görevlendirdiği kurumları kullanabilir. Denetlenen, Komisyon denetçilerine her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdür. Mali kontrollerde muhasebe defterleri denetlenir. Bu nedenle proje ile ilgili tüm kayıtların özenle saklanması gerekir. 7.ÇP'de sözleşme (grant agreement) öncesi yapılan mali kontrolde zayıf bulunan şirketler proje süresince daha sıkı bir gözetim ve denetime tabi olacaklardır.

4. ÇP Projelerinin Faydaları ve Tavsiyeler

3.9. Garanti Fonu

6. ÇP'de geçerli olan mali ortak sorumluluk yani 'katılımcılardan biri sözleşmeyi ihlal ederse ve konsorsiyum bu ihlali düzeltmez ise, Komisyon diğer katılımcıları sorumluluğa çağırabilir' sistemi 7.ÇP'de iptal edilmiştir. Bunun yerine garanti fonu sistemi gelmiştir. Her katılımcının avansından % 5 oranında kaynak kesilerek Komisyon tarafından bankaya yatırılır ve garanti fonu olarak kullanılır. Son ödemede bu kesinti, fonun % 1'ini geçmeyen bir miktarı Komisyonda kalmak üzere, geri ödenir. Garanti fonu sistemi ve kesintileri kamu kesimine dahil olan yararlanıcılar için geçerli değildir. 6.ÇP'de olduğu gibi bu sistem ticari kurumlarda (sanayi, KOBİ) oluşabilecek riskleri izale etmeyi hedeflemektedir.

6. ÇP'de şirketlerin mali durumlarının kontrolü neticesinde yeterli mali gücü olmayan şirketlerden bilhassa KOBİ'lerden banka garantisi, garanti mektubu vs gibi garantiler istenmekte idi. Bu uygulama KOBİ'ler için bir katılım engeli teşkil ettiği için geniş çapta eleştirilmiş ve 7.ÇP'de Garanti Fonu sisteminin oluşturulması ile kaldırılmıştır.

3.10. Proje Yöneticisi

Proje yöneticisi ile koordinatör aynı kişi olabilir veya kapsamlı projelerde iki kişi bu görevleri üstlenebilir. Bir ÇP projesi yönetiminin çeşitli katmanları vardır. Bunlar:

Sözleşmenin takibi: çıktılar, mihenk taşları ve bunların planlanan sürelerde bitirilmesi.

Mali konular: denetim sertifikaların temini, faturaların kaydı, paranın dağıtımı.

Yasal konular: Hibe sözleşmesine uyum içinde projenin sürdürülmesi, fikri hakların korunması,

konsorsiyum sözleşmesinin takibi, mali ortak sorumluluk hükümleri, konsorsiyumda olabilecek değişikliklerin karara bağlanması ve gerçekleştirilmesi.

Proje yönetimi: iş-zaman akışı, ortaklar ve komisyon arasındaki iletişim, sorunların çözümü, raporlama, bilginin ortaklar arasında dağıtılması, risk yönetimi.

Politika: çıktıların değerlendirilmesi, ve Komisyonun eşitlik, etik, güvenlik ve eğitim gibi toplumsal hedefleri doğrultusunda toplumu bilgilendirme.

Görüldüğü gibi proje yöneticisinin yasal, mali ve teknik birçok görevi vardır. Başarılı bir proje yöneticisinde aranabilecek nitelikler:

Sektörü iyi tanımak, ÇP projelerine katılmış olmak, ÇP kurallarını bilmek, insan ilişkilerinde iyi olmak, sistematik çalışmaya alışkın olmak, ISO 9001 gibi kalite sistemleri hakkında bilgi sahibi olmak, iyi İngilizce bilmek, projenin teknik yönünü kavrayabilmek, mali yönetim tecrübesi olmak olarak özetleyebiliriz. Proje yöneticisinin yasal sorumlulukları olduğu için proje süresince iyi bir dosyalama sistemi kullanması bilhassa önemlidir.

4. ÇP PROJELERİNİN FAYDALARI VE TAVSİYELER

ÇP her şeyden önce bir Ar-Ge fonudur. Bu nedenle projelere katılan şirketlerin araştırma, geliştirme, yenilikçilik gibi alanlarda çalışmalarını gerekmektedir. ÇP projelerine katılım uluslararası rekabetin de bir ölçütüdür. Birinci merhale proje teklifini hazırlayacak bir konsorsiyuma ortak olmaktır. Bu ortaklık arayışında uluslararası ilişkiler ön plana çıkmaktadır. Şirket uluslararası piyasada sektörünün öncülerinden biri olarak tanınıyorsa

daha güçlü ortakların oluşturduğu bir konsorsiyuma katılabilir. Böylece başarı şansı artar. Konsorsiyum arama sürecinde yaratıcı ve sebatkar olmak gerekmektedir. Tecrübesiz bir kurum ilk temaslarında başarı şansı düşük ve daha önce projelere katılmamış ortaklardan oluşan bir konsorsiyuma ulaşsa dahi bu fırsatı değerlendirmelidir. Proje teklifinin kabul edilme olasılığı tematik alanlara göre değişmekte ve % 15 - % 20 arasında olmaktadır. Projelere bu husus dikkate alınarak girilmelidir. Başarısız bir proje teklifinden de faydalanmak mümkündür. Birincisi kazanılan tecrübelerdir. İkincisi projeyi hakemlerin raporu doğrultusunda yeniden düzenleyip başka bir çağrıya katılmak mümkündür. Üçüncüsü uluslararası bir konsorsiyuma katılmış olmaktır. Proje başarısız da olsa ortak şirketlerle beraber bir iş yapmış olmak yeni fırsatlar yaratabilir.

Konsorsiyumlara katılmak ve bu konsorsiyumlar içinde çalışmak şirketlere AB standartlarında iş yapmayı öğretmektedir. Konsorsiyum ortaklarının bilgisinden yararlanmak mümkün olmaktadır. Bu bilgi teknolojik konuların dışında, çalışma teknikleri, diğer ülkelerdeki davranış şekilleri, yasal mevzuat gibi alanları da kapsar. En önemli kazanımlardan biri ortak çalışma ilkesidir. Konsorsiyumun içinde her ortak kendi birikmişlik alanında çalışır ve işini sürdürebilmesi için diğer ortakların çıktılarını gereksinim duyar. Böylece başarı ile yürütülen projelerde ortaklar birbirlerine güvenmeyi öğrenir. Bu, proje sonrası iş ilişkileri için çok sağlam bir dayanak oluşturur. ÇP fonlarından yararlanmak için şirketin kendisini çeşitli düzeylerde tanıtmayı gerektirmektedir. Bu tanıtım çeşitli etkinliklere katılarak ulusal düzeyde ve internet siteleri, konferanslar, seminerler yolu ile uluslararası

düzeyde gerçekleşir. Bu tanıtım sürecinde şirketler kendilerinden neler beklendiğini kavrarlar. Bir konsorsiyuma başvuran şirketlerin üniversiteler ile işbirliklerini, bilimsel yayınlarını, patentlerini ve insan kaynaklarını beyan etmeleri gerekmektedir. Şirketler uluslararası rekabet ortamına uyum sağlamak için önce ulusal düzeyde bu gibi faaliyetlerini arttırabilirler. Böylece ÇP fonlarından yararlanmayı hedefleyen şirket hazırlık aşamasında kendisini daha yüksek bir düzeye getirebilir. Yeni nitelikleri ve kazandığı tecrübelerle kendisini tanıtan ve ortaklık arayan şirketlerin başarı şansı yükselir.

Türkiye, 6.ÇP'de yer alabilmek için yaklaşık 200 M€ katkı yapmış, karşılığında 450 katılımcı kurumun aldığı hibe yaklaşık 60 M€ olmuştur. Geri dönüş oranı % 30 bazıları için az görünse de bu 450 katılımcı kurumun dahil olduğu projelerin toplam bütçesinin 2000 M€ olduğu unutulmamalıdır. Eğer katılımcı kurumlar bu 2000 M € bütçeli projelerin çıktılarını Komisyon'un da teşvik ettiği gibi kullanabilirse hibe ile gelen miktardan çok daha büyük bir potansiyel yaratılmış olacaktır.

Özel ve kamu kurumlarına, akademisyen ve teknik elemanlara düşen görev 7.ÇP'ye katılımı arttırmaktır. Bu projeler sayesinde firmalarımız ve bilim kurumlarımız uluslararası rekabet ortamında kendilerini sınama ve geliştirme şansına sahip olabileceklerdir.

6. Çerçeve Programında kazanılan tecrübe ve birikimin 7. Çerçeve Programına daha yaygın ve etkin bir katılım olarak yansımaları ve proje çıktılarının verimli ve etkin kullanımını sağlamak gerekmektedir. Nihai hedef Türk kurumlarının rekabet gücünü ve yurtiçi istihdamı arttırarak ulusal refah düzeyini yükseltmektir.

Kısaltmalar

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
AC	Additional Cost (6.ÇP'de Dolaylı/ Dolaysız Giderleri Ayırmayan Muhasebe Sistemi)
AIA	Avrupa İşletmeler Ağı
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
ATP	Avrupa Teknoloji Platformu
BTYK	Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
B&T	Bilimsel ve Teknolojik
CA	Coordination Action (Eşgüdüm Projeleri)
CA	Consortium Agreement (Konsorsiyum Sözleşmesi)
CFS	Certificate on Financial Statements (Mali Denetim Sertifikası)
CIP	Competitiveness and Innovation Framework Programme (Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programı)
CR	Consensus Report (Hakemlerin Uzlaştığı Değerlendirme Raporu)
CSA	Coordination and Support Action (Eşgüdüm ve Destek Projeleri)
CORDIS	Community Research and Development Information Service
CP	Collaborative Projects (İşbirliği Projeleri)
ÇP	Çerçeve Programı
DOW	Description of Work (Hibe Sözleşmesinde Projenin Teknik Şartnamesi)
EMM	Expert Management Module (Elektronik Hakem Kayıt Sistemi)
EPSS	Electronic Proposal Submission System (Elektronik Proje Teklifi Yazım Sistemi)
ESR	Evaluation Summary Report (Değerlendirme Özet Raporu)
ERA	European Research Area (Avrupa Araştırma Alanı)
ETP	European Technology Platform (Avrupa Teknoloji Platformu)
FC	Full Cost (Dolaylı/Dolaysız Giderleri Analitik veya Basit Sistemlerle Ayırabilen Muhasebe Sistemi)

FCF	Full Cost Flat Rate (Dolaylı/Dolaysız Giderleri Ayıramayan Muhasebe Sistemi)
FP	Framework Programme (Çerçeve Programı)
GA	Grant Agreement (Hibe Sözleşmesi)
GPF	Grant Agreement Preparation Form (Hibe Sözleşmesi Hazırlık Formları)
IAR	Individual Assessment Report (Kişisel Hakem Raporu)
IPR	Intellectual Property Rights (Fikri Mülkiyet Hakları)
IRC	Innovation Relay Center (Yenilik Aktarım Merkezi)
İSO	İstanbul Sanayi Odası
IP	Integrated Project (Bütünleştirilmiş Proje)
KOBI	Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler
M	Milyon
MOU	Memorandum of Understanding (Ön Sözleşme)
NoE	Network of Excellence (Mükemmeliyet Ağları)
PO	Project Officer (Proje Sorumlusu)
PSF	Proposal Submission Form (Proje Teklif Formu)
RTD	Research Technology Development (Araştırma, Teknoloji, Geliştirme)
SA	Specific Support Action (Destek Projeleri)
SME	Small and Medium Size Enterprises (KOBI)
STREP	Small and Medium Scale Focused Research Projects' (Standart Ar-Ge Projesi)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
UIN	Ulusal İrtibat Noktası
URF	Unique Registration Facility (Tekil Kayıt Sistemi)
TEYDEB	Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TTGV	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
WP	Work Package (Çalışma Paketi)

**İSTANBUL
SANAYİ ODASI**

Meşrutiyet Caddesi No. 62 Tepebaşı 34430 - İstanbul Tel: (0212) 252 29 00 Faks: (0212) 249 50 07 e-posta: kobi@iso.org.tr
ISO Yayın No: 2011/21

